

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

LILLE TAARUP GAARDE

Af en Slægts Historie
gennem 275 Aar

1662—1937

Ved JENS ØSTERGAARD

Udgivet af de nærmeste af
Slægten for Slægt og Venner

København . Sparkær
1948

**Tryk:
Stoholm Bogtrykkeri
Holger Knudsen**

INDHOLD

1. Indledning	S. 7
2. Perioden 1662—1713	S. 9
3. Familieforholdene i Over Taarup fra 1713 til Slutningen af det 18. Aarhundrede. (Hans Pedersen, Frederich Hansen, Christen Pedersen Østergaard)	S. 15
6. Familieforholdene i Neder Taarup fra 1713 til Begyndelsen af det 19. Aarhundrede. (Christen Lauritzen og Niels Lauritzen, Christen Nielsen, Peder Christensen, Christen Pedersen Rørgaard)	S. 20
7. Høvtjenesten til Lundgaard. Avl og Landgilde. 1763—1796	S. 24
8. Lille Taarup Gaarde gaar over til Selvejendomme 1796	S. 27
9. Neder Taarup gennem det 19. Aarhundrede	S. 29
10. Over Taarup under Sognefoged Søren Jensen 1803—1837	S. 30
11. Mette Marie Pedersdatter forlader Over Taarup 1838	S. 46
12. Over Taarup under Frederik Sørensen 1838—1871	S. 47
13. Over Taarup under Søren Fredøriksen 1871—1934	S. 61
14. Navnet Frederik og det gamle Sølvbæger	S. 65
15. Søborg 1851—1915	S. 66
16. Skoven i Lille Taarup	S. 68
17. Gissum Kilde	S. 70
18. Over Taarup 1934—1937. Ejere og Købesum gennem Tiderne	S. 71
19. Udsigt over Lille Taarup	S. 73
20. Borris gamle Kirke	S. 74
21. Kilder og Rettelser	S. 75
22. Kort over Taarups Jorder	

INDLEDNING

Jde senere Aar har jeg indsamlet Oplysninger om min Slægt og Tanken er, at jeg vil fremkomme med en Række Afhandlinger om Slægten, efterhaanden som jeg faar Matrialet kompletteret og behandlet.

Nærværende er den første, og dette har sin særlige Aarsag:

I Over Taarup findes opbevaret en Række gamle Dokumenter, som spænder over Aarene 1796—1881. De har bidraget til, at jeg hurtigt fik Overblik over Begivenhederne i Over Taarup og gav mig Lyst til Arbejdet. I Arkivernes Papirer er Lille Taarup altid opført særskilt under Sognet Borris, saaledes at Gaarden er let at finde i de gamle Protokoller.

Endvidere har jeg modtaget mange mundtlige Oplysninger af Søren Frederiksen, der ejede Over Taarup i 63 Aar fra 1871—1934, og Tømremester Johannes Christensen, Sparkjær, har utrættelig hjulpet mig med Oplysninger, især fra Nutiden. Ogsaa af min Fader Jens Østergaard og Moder Nikoline Cathrine, f. Nielsen, begge fødte i Gammelstrup og beslægtet med Beboerne i Over Taarup, har jeg modtaget mange mundtlige Oplysninger.

Lille Taarup Gaarde bestaar af Neder Taarup og Over Taarup, Navne, som er fremkommet i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede. Af praktiske Grunde vil der allerede fra Begyndelsen af den Beretning skelnes mellem disse to Stedbetegnelser.

Det er Over Taarups Historie, som her særlig skal skildres. Beboerne i Over Taarup kom gennem det 18. Aarhundrede stærk i Berøring med Neder Taarup, ja var endog beslægtede, saa naar den ene Gaard skildres, maa den anden ogsaa drages med ind i Beretningen indtil Midten af det 19. Aarhundrede, da de paa Grund af Forholdene kom til at staa hinanden fjernere.

Forfatteren til disse Linier er ved sin Moder, der er født i

Anneksgaarden i Gammelstrup, et Skud af den Stamme, som har levet i Over Taarup Slægtled efter Slægtled i over 250 Aar. Det har været mig en Glæde, at forme dette Rids om den gamle Gaard og de Mennesker, som gennem Tiderne har levet i den.

De, som har hjulpet mig med at fremskaffe Oplysninger, bringes min Tak.

København i Februar 1937.

Forfatteren.

Ni Aar er gaaet siden dette Manuskript blev til.

I de svundne Aar har store Begivenheder rullet hen over Verden, ogsaa i vort Land har vi oplevet Tilstande som ingen sinde før.

I denne Periode blev gjort flere Forsøg paa at faa Bogen trykt; til sidst hvilede Sagen dog helt, og Manuskriptet gemtes hen for ikke at gaa tabt i de urolige Tider.

Efter Aftenen den 4. Maj 1945, da Kapitulationen lød ud over Landene, blev Risikoen for at sende Bogen frem til Trykning mindre, og Medlem af Over Taarup Slægten Johannes Christensen, Sparkjær, har paataget sig at drage Omsorg for Bogens Fremkomst. Johannes Christensen bringes Tak for aldrig svigtende Interesse for Bogen og det sidste Fremstød.

København i Juli 1945.

Forfatteren.

Perioden 1662–1713

LILLE TAARUP, der er beliggende i Fjends Herred, 10 km Vest for Viborg, er et gammelt Bosted. Stedet kaldes i daglig »Lille Torp«. Torp betyder udflyttet Gaard eller By. Da Lille Taarup lige fra gammel Tid har hørt til Borriss Sogn, er der al Grund til at antage, at de første Beboere, der har slaaet sig ned i Lille Taarup, er kommet fra Borrissgaard eller Sparkær, og Jorden, som de har underlagt sig og dyrket op, har ved disse første Beboeres Slægtskab i sognemæssig Henseende faaet Tilknnytning til Hovedbyen. For denne Antagelse taler den ejendommelige Form, som Lille Taarups Jorder, der som en Kile skyder sig mod Syd, har, adskillende Fusager Bys østlige Jorder fra Fusager Enge. Naar Fusager Bys Beboere skal til deres Enge, maa de endnu den Dag i Dag færdes ad Veje, der fra gammel Tid findes tværs over Lille Taarups Jorder i Retning mod Engene.

Vi er ikke istand til at kunne udrede Traadene til Lille Taarups Opstaaen, det fremsatte er kun Formodninger og kan næppe klarlægges.

I denne Beretning indskrænker vi os til at begynde omkring 1662. Naar vi vælger dette Aar som Udgangspunkt, har det sin særlige Begrundigelse. I Aarene 1662, 1664 og 1688 indrettes Matrikler for Jorderne her i Landet, særlig blev der gjort et grundigt Forarbejde til Matriklen af 1688, der gjaldt indtil 1844. Fra 1680'erne indtil 1714 foreligger en Række ekstra Skattemandtaller, og endvidere begynder Borriss Kirkebog 1688, der er det vigtigste genealogiske Bevis gennem det 18. og 19. Aarhundrede. Alle disse Dokumenter som indeholder vigtige Oplysninger om Gaarde og Slægter, giver ogsaa fyldige Oplysninger om Lille Taarup.

Kaster vi et Blik ud over det nutidige Lille Taarup, ser vi, at det bestaar af flere Landbrugsejendomme, af hvilke Neder Taarup og Over Taarup er Bostedet Hovedgaarde, hvoraf den sidstnævnte er liggende 450 m Syd for førstnævnte. Men saaledes var det ikke i Tiden omkring 1662, da vor Beretning begynder.

Lille Taarup bestaar paa denne Tid af en enlig liggende Gaard, der i de gamle Papirer mest kaldes »Lild Torrup« eller »Lille Taarup Eneste Gaard«.

Gaarden har vist alle Dage ligget paa Neder Taarups Plads. Norden for er en Lavning med en lille Dam, der gennem Tjørnerne har tjent som »Gadekær« for Bøsteden. De til Gaarden nærmeste liggende Jorder har været opdyrket og uden om mod Nord, Syd og Øst fandtes Overdrevet, der var Enge, Heder og Skov.

I Lille Taarup Enestegaard bor paa den Tid vor Beretning begynder, to Familier, det vil sige, at Gaarden bestaar af 2 Halvgaarde og formentlig, det maa vi antage, hver med sine mer eller mindre selvstændige Bygninger og Besætninger, men Jorderne har ligesom andre Steder paa denne Tid været drevet i Fællesskab af disse to Husstande.

Af Matrikulen fra 1662 fremgaar det, at »Lilld Torup« paa den Tid er »Kommungods« under Viborg Kapitel. Den kaldes »1 Gaard« og Fæsterne er *Jesper Christensen* og *Søffren Iffversen*. Landgilden udgør 4 Tdr. Roug, 1 Lispd. Smør, 1 Svin og 1 Sletdaler Gæsteri, hvilke Ydelser, omsat i Hartkorn, bliver: 5 Tdr. 1 Skp. 1 Fdk. 1 Alb. Der hører Skov til Gaarden, som ansættes, »naar fuld Olden er, thill 12 Svins Olden = 1/2 Tdr. Skovskyld«. Til Gaarden hører endvidere en Fiskegaard ved Nybro Aa.

I Matrikulen 1664 staar de samme Fæstere anført som Brugere af Gaarden. Landgilden, der nu ydes til Bispen i Viborg, er ændret til: 5 Bøskip Roug, 1 Svin, Lispd. Smør. Hartkornet er uforandret.

Det er paa denne Tid, at Domkapitlernes Gods Landet over afhændes, og ved Skøde af 19. Juli 1666 faar Oberstløjtnant *Wulf von Buchvaldt* af Viborg Kapitels Fællesgods i Fjends Herred noget over 110 Tdr. Hartkorn. Prisen er 50 Rd. pr. Tønde. Ved dette Køb overgik Lille Taarup »med Skov« til *Wulf von Buchvaldt*, der paa den Tid ejede Hovedgaarden Lundgaard, men iøvrigt boede paa Gudumlund, der er beliggende noget over 2 Mil sydøst for Aalborg. Han er nu Stedets Ejer og Husbond.

Omkring denne Tid skifter Lille Taarup Fæstere. I Matrikuls- Ekstrateten, dateret den 20. November 1680, er Gaarden overgaaet til Fæsterne *Peder Christensen* og *Lauritz Nielsen*.

I Aaret 1693 sælger von Buchvaldt og hans Hustru *Anne von der Wische* ved Skøde af 1. Maj Lundgaard til *Thøger Ostefeld*, der er gift med *Sara Rasmusdatter Overgaard*. Lille Taarupgaard med de 2 Fæstere, *Peder Christensen* og *Lauritz Nielsen*, følger med i Købet. Som Landgilde anføres i Skødet: 4 Tdr. Rug. 14 Sletpd. 1 Fjerdingspd. Smør. 1 Svin og 1 Mark Gjesteri.

Af Slægtskabsfoldet, som i det efterfølgende vil blive gjort Rede for, antager vi, at Peder Christensen har haft Halvgaarden, nu værende Over Taarup, i Fæste og Lauritz Nielsen har haft Neder Taarup.

Peder Christensen er født omkring 1650. Navnet paa hans Hustru kender vi ikke. De har Børnene: *Laurits Pedersen*, døbt den 24. Juni 1688. Peder Christensens »Syster«, *Karen Christensdatter* i Vridsted, bar Barnet. Fadderne: *Jens Povelsen*, *Peder Degn* i Knud, *Christen Andersen* i Kvol, *Maren Nielsdatter* og *Kirsten Hansdatter*.

Anders Pedersen, døbt den 1. Februar 1691. *Lauritz Thorriups Hustru* bar Barnet. Fadderne: *Søfren Michelsen*, *Jens Andersen*, *Povel Christensens Hustru* og *Niels Andersens Hustru*.

Karen Pedersen, døbt den 8. Oktober 1693. Hans »Syster« bar Barnet. Fadderne: *Søfren*, *Lauritz Hansen*, *Christen Wisti*, *Maren Jensen Ploumand* og *Christiane Wisti Hansdatter*.

Kirsten Pedersen, døbt den 6. September 1695.

Endvidere maa det antages, at de har Sønnen *Hans Pedersen*. Han er født 1681 og har Gaarden i Brug 1713. (Se om ham senere).

Antagelig er ogsaa *Maren Pedersdatter* af Lille Taarup, der 1707 bliver gift med *Jacob Pedersen* af »Mynstedgaard«, deres Datter.

Men saa sker det forfærdelige. — I Borris Kirkebog findes nemlig indført: »1702 den 6. Januar blef Peder Christensen i Lild Torup uforværendes ihjelskut i sin egen Stue af sin egen Broder=Søn Niels Povelsen af Fusager og begravet den 24. dito i hans 52. Aar.«

Om denne rystende Begivenhed vides endnu at fortælle i vore Dage i Lille Taarup.

Efter Peder Christensens Død har Enken Gaarden i Fæste.

I den anden Halvgaard (Neder Taarup) sidder som nævnt *Lauritz Nielsen*. Han er født 1641, og hans Hustru *Maren Willardsdatter* er født 1647. De har Børnene: *Niels Lauritzen*, døbt den 16. Juli 1689. *Inger Lauritzdatter*, døbt den 14. Maj 1693 og 1718 gift med *Peder Matzøn* af Gammelstrup. *Hans Lauritzen*, døbt den 26. Januar 1696.

Ved Niels', Inger' og Hans' Daab er *Peder Torrup*, d. e. Peder Christensen, Fadder, hvilket jo tyder paa, at de to Familier har staaet sig godt med hinanden. Endvidere bar *Thøger Ostfelds* »Kæreste« *Sara Rasmusdatter* Inger til Daaben, hvilket ogsaa tyder paa, Lauritz Nielsen har staaet sig godt med sin Husbond paa Lundgaard.

I Aaret 1704 havde i Lille Taarup *Mette Lauritzdatter* Bryllup

med *Anders Pallesen* af Bryrupgaard, 1711 havde *Karen Lauritzdatter* Bryllup med *Anders Jensen* af Sparkær og 1715 *Kirsten Lauritzdatter* Brvllup med *Wolf Christensen Faurholt* af Nør Feldingbjerg; Navnene tyder paa, at disse tre ogsaa er Lauritz Niensens Døtre, men de findes ikke døbte i Borris Kirkebog. Endvidere har han Sønnen *Christen Lauritzen*, der er født 1680; hans Daab findes heller ikke i Borris Kirkebog. (Se om ham senere).

Omkring 1680 paabegyndte Kong Christian d. Femte Forarbejderne til en ny Matrikul, der traadte i Kraft 1688. Resultatet af Forarbejderne er nedlagt i 2 Rækker Protokoller, Markbøgerne og Modelbøgerne. Markbøgerne, selve Landmaalingsprotokollerne, er fra 1682. I denne findes en udførlig Omtale af »Lille Torrup Eneste Gaard«. Der skrives:

»*Proprietæren: Wolf von Buchwaldt.*

Beboes af Peder Christensen oc Laurs Nielsen. Till bemelte gaard 11 Aars Giøde, hvoraf de 4re bruges og 7 hviller og samme Aars Giøde hafver ingen Navn.

Till bemeldte Gaard befindes hvercken Lyngslet eller Thoves Skierre, men maa købe det paa andre Steder. Giersell bruges ick. Hiultømmer Kiøbe de hvor de kand bekomme for Penge. Lader Maalle deres Korn udi Mønsted Mølle. Og findes et øde Øreder Fiskegaardsted ved Nybro Aae nedenfor Kiørstedet, kan ick opbygges uden stor Bekostning som ick samme Gaard kand betaalle. Videre Herlighed findes udi Engtazeringen. Et lidet Schou Hues som M. Buchwalt hafver ladet sætte udi Schouen beboes af en Mand ved Navn Peder Andersen. Efter Eng Forretningen videre formelding kand aufles til formeldte Gaard.

Got Høe fjorten Lees siger 14 Lees.

Moese Forder Thi Lees siger 10 Lees.

Denne Gaard hafver ingen Ildbrand uden hvor de er af Husbonden tilladt udi Sparkiær Heede.

Fædrift er dennem ogsaa tillat udi Sparkiær Heede, hvorpaa de kand græsse tillige paa Agrene tilsammen

Thov og teufve siger 22 Høfder.

Noch findes et Stykke Schof till Gaarden som bestaar af Bøg hvoraf en stor Deel er udgaet

taxeret for Sex Svins Olden siger 6 Svin.

Til Gaarden er Fiskeri udi i en liden Søe saa langt deres Grund sig strække til Mit i Strømmen.«

Paa Grundlag af Markbogen udarbejdedes Modelbogen, der er af 1686. I denne skrives om Lille Taarup Eneste Gaard:

»Denne Gaards Aggerjord er beregnet for allerværst, Høe for Middel og ont, Græsningen for Middel.

	Areal til Udsæd	Nye Matrikel, beregnet som følger	Gl. Matrikel (1664)
	T. S. F. A.	F. S. F. A.	T. S. F. A.
Jord med Brug og Hvile	106.0.1.2		
Allerværst Jord	106.0.1.2	6.5.0.0	
Middel Høe 4 Less		1.1.1	
Ont Høe 8 Less		2.0.0	
Middel Græsning 8 Høfder		2.2.0	
		7.2.3.1	5.1.1.1
Taarup Schou bestaar af Bog, mesten- delen topfalden og forhuggen, eragtes at kunne føde, naar fuld Olden er: 18 Svin heraf beregnet $\frac{1}{3} = 6$ Svin		0.2.0.0	0.4.0.0«

Det dyrkede Areal, Agerjorden, udgør altsaa noget over 106 Tdr. Land, et ikke helt lille Areal, som er inddelt i 11 Skifter (Giøde), hvoraf de 4 tilsaas aarlig og 7 ligger i Hvile. Det er den sædvanlige Driftsmaade for denne Egn i de Tider, men Jorden »allerværst« er af ringeste Takst.

Vurderingerne har været noget svingende. Modelbogen udviser en betydelig Nedsættelse i Sammenligning med Markbogen baade for Hø og Græs til Høveder. Men Modelbogen viser sluttelig en betydelig Forøgelse af Hartkornet sammenlignet med 1664. Og Skoven, som tydelig nok er i Førfald, nedsættes derimod til det halve af 1664.

I den endelige Matrikul af 1688 udviser Ekstrakten en lille Forøgelse, nemlig Hartk. 7.6.2.1 og Skoven 0.2.0.2, hvilke Hartkornsansættelser holder sig lige til den nuværende Matrikel af 1844 træder i Kraft.

Danmark har paa denne Tid været indviklet i svære Krige. Regeringen fattes Penge. Det er ikke tilstrækkeligt med den nu fuldførte udførlige Hartkornsansættelse til Beskatning, der maa yderligere til Hjælp i Statens Husholdning udskrives ekstra ordinære Skatter, som strækker sig gennem Aarene 1680—1714.

Det bliver Præsternes Opgave Landet over i den Anledning at udfærdige Fortegnelser over de ekstraordinære Skatteobjekter, der, som vi skal se omfatte Folk, Kvæg og Ildsteder. Disse forskellige Lister kaldes »Præsternes originale Mandtaller« og benævnes »Kop« og Ildstedskatt, Kop« og Qvægskatt eller Krigsstyren (Krigsskatten) af Tienestefolkets Løn« alt efter de Personer og Genstande, de omfatter.

Præsten *Peder Christensen* og senere *Chr. Bruun*, begge i Ørum, der er Stedets Sognepræster paa denne Tid, maa saaledes gængs tagende Gange jage den lange Vej ud til det yderste af Anneks sognet Borris til Lille Taarup og kigge indenfor baade i Stuer og Stald for at se, hvad der findes af Folk, Fæ og Ildsteder.

Den mest udførligste af disse Fortællinger er fra 1687–88. Præsten indleder den med:

»*Nomini Jesu*

Antegnelse hvor effter Kop og Qvægskatt skall giffvet effter Kongl. Mayst. Naadigste Forordning 1687.«

For Lille Taarup anfører Præsten af Kreaturer i Listen, der altsaa viser Besætningerne paa de Tider følgende:

Peder Christensen: 1 Bæst, 1 Fole, 2 Køer, 1 Ungnød, 7 Faar og 1 Svin.

Lauritz Nielsen: 1 Bæst, 1 Fole, 2 Køer, 1 Ungnød, 6 Faar og 1 Svin.

Senere kommer ogsaa Ildstedskatten til, og Peder Christensen svarer foruden af Personer 1688 Skat af 2 Ildsteder. Men 1689–92 har han kun et Ildsted. Han har formodentlig faaet nedlagt det ene Ildsted for at slippe med mindre Skat.

Den sidste Liste af disse Skatteregnskaber i hvilken faas Oplysning om Beboerne i Lille Taarup er »Krigstyren (Krigsskatten) af Tjenestefolkets Løn pro Anno 1713 Hald Ambt«, i hvilken *Hans Pedersen* i Lille Taarup staar anført for 3 Mark i Skat for en Pige. Denne iøvrigt meget sparsomme Oplysning, siger dog saa meget, at Hans Pedersen nu sidder ved Bordenden i den ene af Halvgaardene i Lille Taarup.

Denne her behandlede Tidsperiode fra hvilken Præsternes Mandtaller, Grundlaget for ekstra-ordinære Skatter, stammer, har været meget svære og fattige Tider for Befolkningen i Danmark, vistnok i Særdeleshed for Landbefolkningen. Krigsfolket havde mange Steder huseret slemt, og Skatterne tyngede haardt. Regeringen maatte endog mange Gange give Lempelser for de Skatter, den havde paalagt Befolkningen. Mange Gaarde blev paa den Tid fuldstændig lagt øde, dette er saaledes Tilfældet i Nabobyerne Gammelstrup, Fusager o. fl. St., og i mange Skattemandtaller kommer Præsterne da ogsaa ind paa at omtale, hvor forarmet Befolkningen er.

At denne Tidsperiode ogsaa har været svær for Beboerne i Lille Taarup, maa vi regne med, selv om Sognepræsten ikke nævner noget herom. Deres Fiskegaard for Ørredfangst ved Nybro Aa er 1682 i Forfald, men Lille Taarup kan ikke »be-

taalle« (bekoste) Istandsættelse, hvilket er et Fingerpeg om, at Tiderne ogsaa har været vanskelige for dem. Men ud over dette her vi ikke noget direkte herom, vi maa antage, at Lille Taarup er kommet nogenlunde gennem disse fattige Tider. De er i alle Tilfælde ikke gaet fra Hus og Hjem.

Familieforholdene i Over Taarup

fra

1713 til Slutningen af det 18. Aarhundrede.

HANS PEDERSEN

Det er berørt, at Hans Pedersen 1713 sad inde med den ene Halvgaard, Over Taarup, og det antages — skønt genealogisk Bevis mangler — at han er Søn af *Peder Christensen*.

Hans Hustru er antagelig *Maren Frederichsdatter*, Datter af *Frederich Christensen* i Ågerskov. Deres Vielse er ikke fundet; *Maren Frederichsdatter* træffes flere Gange nævnt ved Barnedaab uden at nævnes som hans Hustru, og skønt det ikke er lykkedes at føre Beviset, maa hun dog antages at være hans Kone.

De har Børnene:

1. *Mette Hansdatter*, hjemmedøbt den 6. Oktober 1713. Til Hjemmedaaben blev hun holdt af *Kirsten Lauridzdatter* af *Lild Torrup*, men i Kirken den 12. November blev hun holdt til Daabens Konfirmation af *Anna Catrine Ostensfeld* af *Lundgaard*. Faddere: *Christen Pedersen* af *Torrup*, *Peder Frederiksen* af *Høgild*, *Jacob Frederiksen* af *Agerskov*, *Ane Sophie Ostensfeld* af *Lundgaard*, *Maren Pedersdatter* af *Mønsted* og *Kirsten Lauridzdatter* af *L. Torup*. *Mette* døde 1718.

2. *Peder Hansen*, døbt den 2. Juni 1716, baaret af *Anne Christensdatter* af *Mølgaard* i *Fiskbæk Sogn*. Faddere: *Lauritz Pedersen* af *Mønsted*, *Christen Lauritzen* af *Lild Torrup*, *Anders Povelsen* af *Fusager*, *Inger Lauritzdatter* af *L. Torup* og *Inger Christensdatter* af *Troelstrup*.

3. *Mette Hansdatter*, døbt den 25. Juni 1719, frembaaret af *Anne Frederigsdatter* af *Tholstrup* i *Almind Sogn*. Faddere: *Christen Lauritzen* af *Lild Torup*, *Christen Frederigsen* af *Agerskov*, *Lauritz Pedersen* af *Mynsted*, *Maren Pedersdatter* af *Mynstedgaard* og *Anne Pedersdatter* af *Lild Torup*. *Mette* døde samme Aar.

4. *Mette Kirstine Hansdatter*, døbt i September 1720, frem-

baaret af Maren Pedersdatter af Mynstedgaard. Faddere: Jacob Pedersen af Mynstedgaard, Christen Lauridzen af Lild Torrup, Lauridz Pedersen af Fusagger, Johanne Christensdatter af Fusagger og Johanne Borreds.

5. *Frederich Hansen*, døbt den 25. Marts 1724, frembaaret af Jens Christensens Hustru, Kirsten Frederichsdatter af Dommerby. Faddere: Jacob Frederichsen fra Bøstrup, Christen Pedersen af Fellingbjerg, Jacob Pedersen af Mynstedgaard, Maren Pedersdatter af Mynstedgaard og Birgitte af Bryrup.

6. *Lauritz Hansen*, døbt den 24. Maj 1726, frembaaret af Christen Andersens Hustru, Anne Frederichsdatter af Tolstrup. Faddere: Jens Frederichsen af Aggerskov, Lauritz Pedersen og Peder Jacobsen, begge af Mynsted, Anne Pedersdatter og Anne Christensdatter, begge af Lille Torup.

7. *Bodil Hansdatter*, døbt den 12. Juni 1729, frembaaret af Christen Frederichsens Hustru, Bergete fra Agerskov. Faddere: Anders Laursen, Laust Pedersen, Niels Laursen, Maren Pedersdatter og Mette Andersdatter.

8. *Anne Hansdatter*, døbt den 1. Januar 1732, frembaaret af Dorethe Michelsdatter af Agerskov. Faddere: Laust Pedersen og Peder Christensen, begge af Fusager, Christen Nielsen af L. T., Johanne Christensdatter af Fusager og Anne Pedersdatter af L. T.

9. *Katrine Hansdatter*, døbt den 13. November 1735, frembaaret af Katrine Knudsdatter, Peder Jacobsens Hustru af Mønsted. Faddere: Christen Nielsen af L. T., Anders Poulsen af Fusager, Anders Jensen *ibid.*, Karen Nielsdatter af Fusager og Johanne Andersdatter *ibid.*

Om Børnenes senere Skæbne vides:

Peder bliver 1762 gift med *Anne Christensdatter*, Datter af Christen Nielsen i Lille Taarup. De boede i Navntoft By.

Mette Kirstine bliver 1739 gift med *Niels Pedersen* af Anneksgaarden i Gammelstrup, en Slægt som da i 90 Aar havde haft denne Gaard i Brug, og endnu den Dag i Dag besidder den.

Lauritz bliver Gaardfæster i Gammelstrup, nuværende Matr. Nr. 13, som Sønnen *Hans Lauridsen*, gift med *Mette Christensdatter*, fraflytter i 1790erne. Slægten er ikke mere i Gammelstrup.

Bodil bliver 1755 gift med *Jens Nielsen Lajgaard* af Ørslev Kloster Sogn. Jens Lajgaard, født 1721, og Bodil er boende i en Gaard i Hejlskov; de har Sønnerne *Niels*, født ca. 1758, gift med *Trine Nielsdatter*, og *Christen*, født ca. 1767, gift med *Mette Nielsdatter*. Sønnerne er 1801 boende hver i en Gaard, Side om Side, i Hejlskov. En talrig Efterslægt, med det kendte Navn *Lajgaard*, lever i Hejlskov og nærmeste Egn efter Bodil og hendes Mand.

Anne bliver 1756 gift med *Niels Jensen Østergaard* af Sparkær, født ca. 1732; Anne døde 1802, 71 Aar gammel, og Niels døde 1806, 74 Aar gammel. De har Sønnen *Jens Nielsen Østergaard*, født ca. 1762, gift med *Maren Christensdatter*, som har Gaarden Østergaard 1801; de har flere Børn og en betydelig Efterslægt. Gaarden gik ud af Slægtens Eje omkring 1900.

Katrine bliver 1763 gift med Enkemanden *Peder Christensen*, Medfæster i Lille Taarup. Se om ham senere.

Hans Pedersen afgaar ved Døden 1751, begravet den 15. September, 70 Aar gammel, og hans Hustru, Maren, jordedes 14. Juli 1776, 85 Aar gammel.

FREDERICH HANSEN

Efter Hans Pedersens Død har Sønnen Frederich Hansen Gaarden, i alle Tilfælde ses det i Lundgaards Jordebog, at han har Gaarden 1758.

Frederich Hansens Hustru er *Anne Christensdatter*. Om hende oplyser Kobberup Kirkebog: Qvintagesima Søndag 1737 døbtes Ane, Christen Jensens af Aistrup og Karen Nielsd. Loygaards. Faddere: Mads Røgind, Jens Gamskiær og Lauge Pedersen af Aystrup, Maren Pedersdatter d'ibiden og hendes Søster Else af Søbye, tienende Ole Nørgaard. Hjemmedøbt Søndagen for ved Inger, Mads Røginds af Røgind bar Barnet. Den 14. Martii 1760 blive Frederich Hansen af Lille-Torrup og Anne Christensdatter af Aystrup trolovede. Forlovere paa hans Side Lauritz Hansen og Niels Pedersen, begge i Gammelstrup, paa hendes Side Lauge Pedersen i Aystrup og Christen Nielsen i Røgind. De bliver derefter copulerede i Kobberup Kirke Fredagen den 25. April.

De har Børnene:

1. *Hans Frederiksen*, døbt den 15. November 1761, frembaaret af Mette Hansdatter af Gammelstrup. Faddere: Peder Christensen af Lild Torrup og Laust Hansen ibid., Niels Jensen, Karen Jensdatter og Anne Christensdatter.

2. *Karen Frederiksdatter*, døbt den 25. Marts 1763, frembaaret af Catrine Hansdatter, Barnets Fæster i Lille Torrup. Faddere: Peder Christensen i Lille Torrup, Niels Jensen i Sparkær, Jens Nielsen i Fusager, Mette Laustdatter i Lille Torrup og Maren Jensdatter i Sparkær. Karen døde 1765.

3. *Maren Frederiksdatter*, døbt den 18. November 1764, frembaaret af Bodil Nielsdatter i Aistrup. Faddere: Peder Christensen i Lille Torrup, Jens Christensen i Aistrup, Peder Hansen i Navntoft, Anne Hansdatter af Sparkær og Johanne Andersdatter af Fusager.

4. *Karen Frederiksdatter*, døbt den 8. Juni 1766, frembaaret af Bodil Nielsdatter af Aistrup. Faddere: Niels Østergaard i Sparkiær, Jens Nielsen og Christen Andersen begge af Fusagger, Catrine Hansdatter af Lille Torrup og Karen Lauritzdatter af Fusagger.

5. *Dorethe Frederiksdatter*, døbt den 17. April 1768, frembaaret af Anne Hansdatter, Barnets Faster i Sparkiær. Faddere: Christen Andersen, Niels Olufsen og Jens Nielsen, alle af Fusagger, Mette Sørensdaughter i Borritsgaard og Else Michelsdatter i Lille Torrup. Dorethe er formentlig død 1771.

6. *Christen Frederiksen*, døbt den 22. April 1770, frembaaret af Johanne Andersdatter i Fusagger. Faddere: Peder Christensen i Lille Torrup, Peder Nielsen og Niels Østergaard, begge af Sparkiær, Jens Nielsen og Dorte Sørensdaughter, begge af Fusagger.

Saa afgaar Frederich Hansen ved Døden 1776, begravet den 20. Februar, 47 Aar gl.

CHRISTEN PEDERSEN ØSTERGAARD

Allerede samme Aar, som Frederich Hansen døde, bliver hans Enke gift med den 19-aarige Christen Pedersen fra Nabo-gaarden, født 1752, ældste Søn af Peder Christensen og Mette Laustdatter. Trolovelsen fandt Sted den 28. Maj. Forlovere: Peder Christensen i Lille Torrup og Christen Jensen i Aistrup. De blev copulerede den 13. Juni 1771.

De har altsaa Gaarden efter Frederich Hansen, Christen træffes som Fæster af den 1773 i Lundgaards Jordebog og angives ofte med Kendingsnavnet Østergaard.

De har Børnene:

1. *Mette Christensdatter*, døbt den 4. Juli 1773, frembaaret af Mads Lauridsens Hustru i Møgelbjerg. Faddere: Peder Christensen i Lille Torrup, Mads Lauridsen i Møgelbjerg, Christen Andersen, Jens Bach og Karen Bredsgaard, alle af Fuusager.

2. *Frederich Christensen*, døbt den 12. November 1775, frembaaret af Catrine Hansdatter, Barnets Farmoder i Lille Torrup. Faddere: Mads Laustsen i Møgelbjerg, Peder Christensen i Lille Torrup, Niels Østergaard i Sparkiær, Peder Jensen i Borridsgaard og Jens Bach i Fuusager. Frederich døde 1777.

3. *Dorthe Christensdatter*, døbt den 3. Maj 1778, frembaaret af Mette Pedersdatter, Barnets Faster i Fuusager. Faddere: Jens Bredsgaard, Jens Bach og Søren Laanum, alle af Fuusager, Niels Østergaard i Sparkiær, Peder Jensen i Borridsgaard og Catrine Hansdatter i Lille Torrup.

4. *Catrine Christensdatter*, døbt den 30. September 1781, frembaaret af Mette Pedersdatter, Barnets Faster i Fuusager.

Faddere: Peder Christensen i Lille Torrup, Niels Østergaard i Sparkiær, Peder Jensen i Borridsgaard, Niels Olufsen og Jens Nielsen af Fuusager.

Af de Børn, som naar den voksne Alder, vil der senere blive Lejlighed til at omtale Maren F., Dorthé C. og Catrine C. Af de øvrige vides det, at Karen F. 1792 bliver gift med *Anders Christensen* af Heilskov, hvor de 1801 har en Gaard, og Mette C. bliver gift med *Hans Jensen* af Bøstrup. Christen F. bliver gift med *Ane Kirstine Jensdatter*, og bor i Fusager 1834; se ham nævnt under Søren Jensen. Hans F. bliver gift med *Karen Pedersdatter* af Tastum, Datter af Tastum Bysmed Peder Nielsen ogsaa kaldet Per Smed eller Per Kræmer. Per Smeds Kone Ane Michelsdatter er Datter af Michel Tougaard og Hustru Karen Jepsdatter af Sparkær. Karen Pedersdatter dør 1796, 36 Aar gammel, hvorefter Hans gifter sig med *Inger Troelsdatter*, født i Søby 1752. Hans bliver efter Svigerfaderen Bysmed i Tastum og køber $\frac{1}{8}$ af en nedlagt Gaard, som hørte under Lundgaard, hvoraf Boelsstedet Matr. Nr. 12 oprettedes, som han driver sammen med Smedeforretningen. Hans afgaar ved Døden 1815, 54 Aar gammel, og Inger dør 1832, omtrent 81 Aar gammel.

Hans og Karens Søn, *Frederich Hansen*, født 1791, død 1856, overtager Smedeforretningen og Stedet efter Faderen. Frederich bliver gift med *Johanne Sørensdatter* fra Hvidbjerg Holmgaard, født 1781, død 1867. De har flere Børn, hvis Slægter lever videre i fuld Blomstring i Tastum og Omegn, nemlig:

Inger Marie Frederiksdatter, født 1816, død i Fly 1861, gift med Gaardejer *Jens Kristian Halkjær* i Fly. Slægten lever videre i Vridsted, Vardeegnen, Horsenseggen, Skive og Amerika.

Hans Frederiksen, født 1818, død i Trevad 1900, gift først med *Maren Pedersdatter*, død 1852, og derefter gift anden Gang med *Else Thomasdatter*, død 1881. De har mange Efterkommere, som lever i Trevad, Kjeldbjerg, Sjørup, Haderup og Vridsted.

Ane Frederiksdatter, født 1822, død i Fiskbæk 1905, gift med Gaardejer *Kr. Kristensen Vestergaard* i Fiskbæk, hvor Slægten lever videre samt i Romlund og i Amerika.

Karen Frederiksdatter, født 1824, død 1900 i Egebjerg i Ejsing Sogn, gift med *Jens Nielsen Lærke* fra Tastum, Gaardejer i Egebjerg.

Katrine Frederiksdatter, født 1827, død i Tastum 1913, gift først med *Niels Jensen* fra Mogenstrup, død 1861, og derefter gift med *Jørgen Andersen* fra Kardybgaard, død 1894. Af denne Linie lever en talrig Slægt i Tastum, Kjeldbjerg, Søby, Børsting, Kobberup, Haasum og Ilbjerg. I Aaret 1856 mageskiftede Jørgen

Andersen Bolsstedet med Gaarden Matr. Nr. 5, en tidligere Ryttergaard, i Tastum, og Bolsstedet, der 1898 flyttedes ud paa Udlodden syd for Byen, gik dermed ud af Slægtens Besiddelse. Den nye Gaard ejes nu af Jørgen Andersens Søn, *Anders Andersen*, født 1869, gift med *Inger Marie*, født Gregersen af Tastum, født 1868, død 1938. Deres Søn, *Jørgen Andersen*, har indsamlet de her meddelte Oplysninger om Slægten i Tastum.

Familieforholdene i Neder Taarup

fra

1713 til Begyndelsen af det 19. Aarhundrede

Hans Pedersens samtidige Fæster i Neder Taarup 1713 er Lauritz Nielsen.

Lauritz Nielsen afgaar ved Døden 1722, 80 Aar 8 Mdr. gl. Samme Dag, som han bliver begravet, stedes hans Hustru til Hvile; hun blev 74½ Aar gammel. »De blev begge lagt i en Grav« paa Borris Kirkegaard, staar der anført i den gamle Kirkebog.

CHRISTEN LAURITZEN og NIELS LAURITZEN

Ved Lauritz Niensens Død, eller antagelig nogle Aar forinden, er Lauritz Niensens Halvdel af Lille Taarup Enestegaard overdraget til Sønerne *Christen Lauritzen* og *Niels Lauritzen*. Thi i Skødet af 18. April 1727, da *Sara Rasmusd. Overgaard* overdrager Lundgaard ogsaa Lille Taarup til Brødrene *Gravers Andersen* og *Christen Nielsen* findes anført: Hans Pedersen ½ Gaard, *Christen Lauridsen* og *Niels Lauridsen* hver ¼ Gaard. *Niels Lauritzens* Daab findes som foranført i Borris Kirkebog 1689, men ellers er han ikke nævnt noget Sted, saa det maa antages, at han tidlig har forladt Lille Taarup.

Christen Lauritzen, hans Hustrus Navn kendes ikke, har 4 Børn; kun 2 naar den voksne Alder, nemlig:

Lauritz Christensen, døbt den 2. Februar 1722.

Maren Christensdatter, døbt den 22. Maj 1724. Hun bliver 1751 gift med *Jacob Christensen* af Agerskov.

Ved Lauritz's Daab staar anført i Kirkebogen: »1722 d. 2. Febr. hafde *Christen Lauridzen* et Drengbarn til Daaben, som blev kaldet *Lauritz* efter hans Farfader.« Denne Bemærkning er Beviset for, at *Christen L.* er Søn af *Lauritz Nielsen*, skønt Kirkebogen ellers ikke indeholder noget herom.

Lauritz synes at leve i Lille Taarup til sin Død 1788, da er han 65 Aar gammel.

Allerede 1729 afgaar Christen Lauritzen ved Døden, 49 Aar gammel.

CHRISTEN NIELSEN

I Lille Taarup træffes da Christen Nielsen, der er født 1689 og gift 1. Gang med *Anne Pedersdatter*, født 1694.

De træffes ikke fødte i Borris Kirkebog. Men Anne Pedersdatter er dog medvirkende ved Lauritz Hansens Daab 1726 og begge ved Anne Hansdatters Daab 1732. Det maa antages, at de har overtaget Part af Gaarden i Fæste efter Christen Lauritzens Død 1729. De har Børnene:

Christen Christensen, begravet 1731, 5 Uger gammel.

Niels Christensen, døbt 1736. Om ham staar der i Kirkebogen: »1763, 24. April blev Niels Christensen geworben Soldat af Lille Taarup efter Stiftamtmandens Ordre og Tillaadelse jordet, 26 Aar«. Han har altsaa maattet »springe« Soldat og er død under den strenge, langvarige Militærtjeneste.

I 1738, 4. Maj, Søndagen efter Paaske, blev Anne Pedersdatter, Christen Nielsens Hustru, i Lild Torrup jordet, 44 Aar gl.

Men allerede samme Aar, den 16. November, gifter Christen Nielsen sig med *Anne Godskesdatter*, født 1710. Forlovere: Hans Pedersen i Lild Torrup og Søren Ladefoged paa Lundgaard.

De har Datteren *Anne Christensdatter*, døbt 11. Oktober 1737. Det er hende, der, som allerede nævnt foran, bliver gift med *Peder Hansen* af L. T.

Anne Godskesdatter afgaar ved Døden 1760, begravet den 9. November, 50 Aar gl., og hendes Mand, Christen Nielsen, dør 1763, begravet den 15. Maj, 74 Aar gl.

PEDER CHRISTENSEN

Omkring 1750, eller nogle Aar senere, er Neder Taarup overgaaet til Peder Christensen.

Peder Christensen er født 1727, og gift med *Mette Laustdatter*, født 1729. De er ikke fødte i Borris, men i Borris Kirkebog staar anført: 1751, den 11. Juni, blev Peder Christensen og Mette Laustdatter af Thorup trolovede. Forlovere var: Laust Madsen af Gammelstrup og Christen Nielsen af Torrup. De copuleredes 2 Dage efter, den 13. Juni. Denne Oplysning tyder paa, at de under Trolovelsen har opholdt sig i Lille Thorup.

Det maa antages, at Peder Christensen og Hustru har overtaget Gaarden umiddelbart forinden eller efter deres Bryllup.

I alle Tilfælde har Peder Christensen Gaarden 1758, idet han findes anført i Lundgaards Jordebog for dette Aar som Fæster i Lille Thorup sammen med Frederich Hansen.

De har flere Børn, kun 2 bliver voksne, nemlig:

1. *Christen Pedersen*, døbt den 24. September 1752. Han bliver 1771 gift med Enken *Anne Christensdatter* i Over Taarup, som er nævnt foran.

2. *Mette Pedersdatter*, døbt den 4. Marts 1759.

I 1763 afgaar Mette Laustdatter ved Døden, begravet 19. Juni, 34 Aar gl. Men allerede samme Aar bliver Peder Christensen gift med sin Nabos Søster, *Catrine Hansdatter*. Forlovere: Peder Hansen af Navntoft og Mads Lausen af Vroue. De copuleredes den 8. December 1763. De har Børnene:

3. *Hans Pedersen*, døbt den 3. Februar 1765.

4. *Peder Pedersen*, døbt den 19. Juli 1767, begravet 1771.

5. *Anne Pedersdatter*, døbt den 25. Marts 1770.

6. *Mette Marie Pedersdatter*, døbt den 8. April 1773.

7. *Frederich Pedersen*, døbt den 2. Februar 1777.

Af Fadderskabet, som ikke skal nævnes ved de enkeltes Daab, ses det, at de er kommet meget sammen med Slægt og Venner, en præsentativ Omgangskreds; de er: Peder Hansen af Navntoft, Frederich Hansen af Lille Thorup, Maren Christensdatter af Agerskov, Niels Østergaard og Hustru Anne Hansdatter af Sparkjær, Niels Olufsen, Jens Bach, Jens Sørensen Bredsgaard, Jens Nielsen Vestergaard og Hustru Bergitte Sørensdatter, Søren Laanum og Hustru Maren Laustdatter, alle af Fusager.

Efter 18 Aars Ægteskab afgaar Catrine ved Døden den 29. Oktober 1781. Nogle Aar efter følger Peder Christensen hende i Døden den 25. April 1788, 60½ Aar gl. Skifte efter dem findes i Lundgaards Skifteprotokol 1778–1805, Landsarkivet i Viborg.

CHRISTEN PEDERSEN RØRGAARD

I Begyndelsen af 1780erne er Neder Taarup overgaaet til Christen Pedersen, der findes nævnt som Fæster af Gaarden 1783 i Lundgaard Jordebog.

Christen Pedersen, ogsaa kaldet Stoeholm eller Schalmstrup, er født i Skalmstrup 1757 som Søn af *Peder Christensen Stoeholm* af den vidt forgrenede Stoholmslægt. Senere bliver han ogsaa kaldt Christen P. Rørgaard. Navnet Rørgaard vides ikke, hvorfra det er kommet, men det holder sig ved Slægten til op mod Nutiden.

Christen Pedersen er gift med *Karen Sørensdatter*, født 1753, Datter af *Søren Christensen Kudsk* af Tougaard, Matr. Nr. 3,

i Sparkjær. I Borris Kirkebog staar anført: »1782, 9. Juli blev Christen Pedersen Stoeholm i Lille Torrup og Karen Sørens datter Tougaard i Sparkjær trolovede«, hvoraf det altsaa fremgaar, at Christen Stoeholm har haft Ophold i Lille Torrup, da Trolovelsen fandt Sted. Forloverne paa hans Side er hans gamle Fader Peder Staaholm og hans Broder Niels Staaholm, begge af Skalmstrup, og paa hendes Side hendes Stiffader Peder Tougaard og Niels Østergaard, begge af Sparkjær. De copuleredes den 28. November samme Aar.

De har 5 Børn, kun 2 blev voksne, nemlig:

1. *Mette Marie*, døbt den 9. Maj 1784.
2. *Peder*, døbt den 21. Juni 1789.

Den 8. November 1792 afgaar hans Hustru ved Døden, 38 Aar gl. Skifte efter hende findes i førnævnte Skifteprotokol fra Lundgaard. Christen Pedersen gifter sig kort efter med *Johanne Christensdatter*.

De har 7 Børn, hvoraf 2 døde tidlig, voksne blev:

3. *Christen*, døbt den 20. Marts 1796.
4. *Niels*, døbt den 19. November 1797.
5. *Morten*, døbt den 11. Oktober 1802.
6. *Christen*, døbt den 15. Juli 1804.
7. *Jens*, hjemmedøbt den 16. Maj 1807.

Fadderne ved Børnenes Daab var: Fra Lille Taarup: Peder Christensen, Aftægtsmand, Christen Pedersen Østergaard, Jens Podemester, da tjenende, Dorthe Christensdatter og Søren Jensen. Sparkjær: Johanne Voldsted, Svogeren Peder Jensen og Hustru Johanne Sørens datter, Peder Tougaard, Søren Tougaard og Bodil Andersdatter fra Borritzgaard. Gammelstrup: Niels Pedersen. Skalmstrup: Broderen Peder Pedersen Stoholm og Hustru Else Johansdatter. Fusager: Christen Bach og Jens Sørensen. Gundelund: Michael Sørensen og Niels Sørensen. Smollerup: Niels Tougaard og Hustru Anne (Mette?) Thomasdatter. Wrou: Johanne Jensdatter og Niels Sørensen. Boller: Laust Aakjær og Maren Christensdatter Aakjær.

Ja, velagtede og ansete var Christen P. Rørgaards Slægt og Omgangskreds, de sad inde med store Gaarde paa Egnen.

Christen Pedersen Rørgaard afgaar ved Døden den 6. August 1819, 62 Aar gl., og hans Hustru Johanne lever til 13. April 1846; hun er da Aftægtskone i Lille Taarup.

Hovtjenesten til Lundgaard

Avl og Landgilde

1763—1796

I Aaret 1763 sælger ved Skøde af 2. Maj *Johanne Kirstine Pandrup*, Enke efter »salig Cancellie Assessor *Christen Friis*«, Lundgaard, med tilhørende Bøndergods til sin Søn *Peder Chr. Friis*.

Lille Taarup bebos paa den Tid som omtalt af *Frederich Hansen* og *Peder Christensen*, de nævnes i Skødet og følger med i Købet ligesom de øvrige Fæstebønder i Sparkjær og flere Steder. Hartkornet er uforandret med Halvdelen 3.7.1. $\frac{1}{2}$ til hver. Landgilden er: 4 Tdr. Rug, 14 $\frac{1}{2}$ Skaalpund Smør, 1 Svin og 1 Mark Gæsteri.

Under *Peder Friis*'s Tid som Ejer af Lundgaard sker de store Landboreformer, vel nok de største Regeringsforanstaltninger, der nogen Sinde er bragt til Udførelse for dansk Jordbrug.

1766 besteg *Christian d. Syvende* Danmarks Kongetrone, og i hans Regeringstid gennemførtes en Række Forordninger, der havde til Formaal at forbedre Kaarene for de danske Bønder. At disse Forordninger kunde bringes ud i Livet skyldtes især *Kronprins Frederik*, og at evnerige og dygtige Statsmænd for- maade at gøre deres Indflydelse gældende.

Mange af Landboforholdene som Fællesskriften og Hovtjenesten havde sin Oprindelse fra Middelalderen, og de hæmmede Fremgangen inden for Jordbruget.

Hoveriet var ubestemt. Husbonden kunde ganske efter sit eget Godtbefindende forlange Arbejdet paa sin Hovedgaard udført af sine hoveriagtige Fæstebønder i den Udstrækning, han selv ønskede det. Ligeledes kunde han paa egen Haand selv udpege, hvilke af de unge Bøndersønner, der maatte trække i Soldaterstrøjen.

Da oprettede Regeringen General-Landvæsens-Kollegiet, som tog sig af Hoverisagen. Hver Bondes Hoveri skulde fastsættes efter bestemte Regler. Dette skete ved Forordningen af 6. Maj 1769. I denne anføres bl. a.:

»Hver Hoverie Bonde skal af Husbonden forsynes med et Hoverie Reglement, hvor alt Arbejdet fastsættes til visse Dage ugentlig, som inden Aar og Dag vedhæftes deres Fæste-Breve, og ej uden Bondens Samtykke overskrides . . . Hoveriets Omfang skal hver Husbonde inden 15 Maaneder sende et General-Hoverie-Reglement til Amtmændene, som sender det til General-Landvæsenets Collegium.«

Peder Friis faar ogsaa sit Hoverireglement for Lundgaard skrevet op og indsendt til Regeringen, saaledes som Forordningen paabyder det.

Af dette gamle Dokument, som findes i Rigsarkivet, ses det, at »Lundgaards Hovedgaard«s Jorder i Hartkorn 22.5.2.2 udgør 210–220 Tdr. Land, som er inddelt i 1½ Marker. Det underliggende Bøndergods udgør 286 Tdr. Hartkorn, der »beboes af 76 Bønder, som holder Heste og Vogne og 31 Boels Huusmænd og Koner, som ingen Heste holder. Af Bønderne forrette 37 Hoveri i al det, som Arbejde til Gaardens og Avlingens Drift udfordret«.

De to Fæstebønder i Lille Taarup hører til de hoveripligtige og maa udføre »fuldt Hoveri«. De er med til at dyrke Lundgaards 220 Tdr. Land Agerjord.

Frederich Hansen anføres for sin Del af Lille Taarup i Reglementet: Sædeland til Rug 30 Tdr. Land, avle 8 Læs Høe á 32 Lispund, har Rettighed til Græs i Overdrev til 8 Stk. Høveder og svare i Landgilde 16 Skp. Rug og i Penge 90 Skilling.

Peder Christensen er for sin Gaard ansat ligesom Frederich Hansen med Sædeland, Hø, Græsning og Landgilde.

Sædelandet til Rug udgør altsaa nu for de to Gaarde 60 Tdr. Land, hvilket kan tyde paa, at det dyrkede Areal, som 1688 udgjorde 106 Tdr. Land, er bleven formindsket.

Peder Friis skriver ved samme Lejlighed om Lille Taarup og tilliggende Jorder: »Ligger ½ Miil fra Hovedgaarden, deres Jorder ligger inddelt udi 13 Marker og de 11de er middelmådige Land, stenet og bakket, de 2de sandige og med lidet Muld beblandet.«

Ja magre og ringe er Jorderne i Lille Taarup ligesom i 1688. Men en Fordel har de haft paa de Tider, da Markredskaberne var tunge og besværlige at arbejde med: Jorderne var lette at bearbejde.

Under O. Høegh Guldberg Perioden 1772–84 standsedes Bondereformerne. Men 1786 nedsattes den store Landbokommission, hvorefter der gennemførtes en Række Reformers. Den 8. Juni 1787 kom Forordningen om Retsforholdet mellem »Jordrotter og Fæstebønder i Danmark ved Fæstegaarders Til- og Fratrædelse . . .«

I denne er anført: »Naar en Gaard bortfæstes, skal der først af uvillige Mænd tages Syn, saa det vides om den er i god Stand, ligesom den skal være forsynet med Besætning, Sædekorn, Redskaber o. s. v., og Besigtelsen hæftes til Fæstebrevet. Ved Fæsterens Død skal Synsforretningen vedlægges Skifteprotokollen«. Og staar der videre anført: »den fra gammel Tid af

indførte og af endeel Godseiere eller deres Forvaltere endnu brugelige Omgangsmaade: paa egen Haand at lade Bønderne straffe med Træhesten, Halsjernet, det saakaldte Fængsel i Hullet, og deslige, aldeles være forbuden . . .» Han maa i det hele ikke mere optræde som Dommer for sine Bønder.

Disse frygtelige Strafferedskaber fandtes vistnok ikke paa Lundgaard.

Aaret efter kom Stavnsbaandets Løsning, og nogle Aar efter fulgte Plakaten af 24. Juni 1791 med Opfordring til Jordgods-ejerne om at træffe mindelige Foreninger, d. e. Overenskomster, med Fæstebønderne om Hoveriets Omfang. Naar en Forening er oprettet, skal dens Vedtægter sendes til Amtmanden, der skal undersøge om den er i Overensstemmelse med Forordningen. Endvidere befales: »at fra de Godser, paa hvilke deslige Foreninger ikke ere sluttede forinden Octobers Maanedes Udgang 1791, skal til vedkommende Amtmand . . . til bemeldte Octobers Udgang indsendes Efterretninger til Brug for Commissairer, som Kongen selv vil udnævne til paa ethvert Sted, efter foregaaende Undersøgning, at bestemme Hoveriet«.

I Anledning af denne Plakats Fremkomst, skriver Peder Friis sin Hoveriefterretning, der indsendes til Regeringen, og som ogsaa er havnet i Rigsarkivet. Peder Friis skriver:

»I Følge Placaten af 24. Juni d. A. (1791) have jeg havt mine til Lundgaard værende Hoverie Bønder samlede for at afhandle med dem Forening om Hoveriet med bemeldte Placats Forskrift, men da al Forsøg derpaa imod Formodning har været frugtesløs, og jeg altsaa ikke i den Henseende har kundet opnaa mit Ynske indsendes hermed Efterretning . . . for Lundgaard Hovedgaard«.

Lille Taarup har skiftet Fæstere. Nu sidder Christen Pedersen Østergaard og Christen Pedersen Rørgaard inde med Gaarden. De er i Hovlag sammen med *Ole Madsen* i Bækkegaard i Gammelstrup og *Niels Braad* og *Michel Sørensen* af Gundelundgaard i Mønsted Sogn.

Aåret efter, 9de Juni 1792, indfinder Amtmanden sig paa Lundgaard med 2 Landvæsenskommissærer for at faa oprettet Overenskomst om Hoveriets Omfang. Samtlige hoveripligtige Bønder til Lundgaard er til Stede. Sindene ere meget bevægede. Een for Een bliver Fæsterne spurgt om deres Stilling til Oprettelse af Overenskomst. Vi kan ikke her komme nærmere ind paa dette bevægede Mødes Enkeltheder. Christen P. Østergaard og Christen P. Rørgaard slutter sig til Udtalelsen, at »ville gøre Hoverie som de andre Byemænd (af Sparkjær) uden Forening og anderledes ikke«.

Sammenholdet mellem de fremmødte Bønder var ubrydeligt, og Amtmanden maatte drage bort med uforrettet Sag.

Lille Taarup Gaarde gaar over til Selvejendomme 1796

I Aaret 1793 tilskøder Peder Friis Lundgaard med tilhørende Gods til sin Søn *Christen Friis*, som derefter umiddelbart efter afhænder en Del af Bøndergodset. Faa Maaneder efter at en kgl. Kommission i Juni 1796 havde været i Lundgaard for at bringe Forlig i Stand eller fastsætte Hoveriydelsen for hver enkelt Fæster, køber Christen P. Østergaard sin Fæstegaard i Lille Taarup.

Det historiske Skødedokument, som omhandler Købet, er endnu bevaret i den gamle Slægtsgaard Over Taarup. Dokumentet gives her i sin Helhed:

Jeg Christen Friis til Lundgaard Giøre vitterligt, at ieg have solgt og afhændet, ligesom ieg og hermed skiøder og afhænder, aldeles for mig og mine Arvinger til Velagte Christen Pedersen Østergaard i Lild-Torrup og hans Arvinger hans hidtil i fæstehavende og iboende Gaard i Lild-Torrup i Borritz Sogn, Viborg Stift og Amt beliggende, er af Ager og Engs Hartkorn 3 Td. 7 Skp. 1 Fd. $\frac{1}{2}$ Alb. og Skou-Skyld 1 Skp. 1 Alb. med alle Tilliggende og Rettigheder, som lovlig følger bemeldte Hartkorn, undtagen at ieg forbeholder mig og Lundgaards Eiere i følge Forordningen af 13. Maj 1769 § 2 Jagt, Sigt og Sagefald og Ret til at forrette Skifter for hvilke Skiftehold ei maa tages meere af Lundgaards Eiere end 1 Rdr. for hvergang Dødsfald skeer, men dette forbeholdne Skiftehold og Herlighed etc. skal ei strække sig til den mindste Eiendoms Ret for ieg som Sælger til eller i den solgte Gaard, men same skal saaledes som andført med fuldkommen Eiendoms Ret tilhøre Kiøberen og Arvinger, saa han kan sælge og Pandtsætte Gaarden med 1ste Prioritet til hvem han vil, og med Colligii foregaaende Tilladelse separere Gaarden i een eller flere Dele uden mit eller Lundgaards efterkommende Eiere deres forevidende i nogen Maade, og da Kiøberen yttrede det Ønske at udøve Jagt paa sine Eene Mærker, saa skal same af mig og Lundgaards efterkommende Eiere være ham tilladt.

Dene Gaard sælges ligesom ieg den selv eiet haver og som frit Jorde Gods følge bør efter Loven, allerhelst Kiøberen har

betalt mig den efter mundtlig aftale acuorderede Kiøbe-Sum 720 Rdr. skriver Syv Hundrede og Tyve Rigsdaler

Dete Tilbekræftelse under min Haand og Segl. — Samt 2de formaaede Vitterligheds Vidner nemlig Hr. Hans Christian Munk, Logerende paa Lundgaard, og Degnen Andreas Hoffmann i Ørum deres Underskrifter og Forsejlinger.

Lundgaard, den 23. November 1796.

Christen Friis.

Efter Begiær til Vitterlighed underskriver og forseglar.

H. C. Munk.

A. Hoffmann.

At ingen skriftlig Contract eller noget andet skriftlig har været forfattet dette Kiøb andgaaende kand ved Eed bevidnes saavel af Sælger som Kiøber.

Christen Friis.

Christen Pedersen Østergaard.

Herved bevidnes af mig som Sælger efter Kiøberens Begiæring tilstaaet, at jeg, i Følge Kongl. allernaadigste Bevilling af dato 16. Novbr. 1796 for min Hoved-Gaard Skatte-Frihed har overdraget Kiøberen selv den forbeholdne Herligheds Ret i Følge Gave Brev af 5. Januar dette Aar, tinglyst ved Fjends-Nørlyng Herreders Ret den 7de Martii næstefter.

Lundgaard, den 20de Martii 1797.

Christen Friis.

Læst for Retten paa Fjends-Nørlyng Herreders Ting Tirsdagen den 20. Juni 1797.

Saa sidder Christen P. Østergaard som fri Mand ved Bordenden i sin Stue.

Købet af Gaarden klarer han ved at gøre Laan paa 540 Rigsd. i Den kongelige Kreditkasse mod 1ste Prioritets Pant i Gaarden samt en Pantsforskrivning til Christen Friis paa 175 Rigsdaler.

Den anden Halvgaard bliver ogsaa umiddelbart efter Selvs ejendom. Det har ikke været Forfatteren muligt at finde Skødet til denne Gaard i Skøde- og Pantebogen. Men Christen Friis opgiver til Viborg Amtstue den 4. November 1797, at »Christen Rørgaards Gaard er solgt til Beboerne«, det vil sige at Christen P. Rørgaard ogsaa da har købt sin Fæstegaard.

Dermed er »Lille Taarup Enestegaard« gaet ind i en hel ny Fase: den er delt i to Selvejgaaerde.

Neder Taarup

gennem det 19. Aarhundrede

I Begyndelsen af det 19. Aarhundrede sælger Christen P. Rørgaard en Del af sin Gaards Jorder til *Jørgen Laursen*. Chr. Rørgaards Jorder udgør før Salget 181 Tdr. Land og Hartkorn 3.7.1.½.

Ved Udskiftningen og den senere Matrikulering 1844 udgør denne Gaards Jorder, »der bestaar af en Hovedlod nord og vesten for Gaarden og en Heedelod sønden for Gaarden«, 162½ Tdr. Land og Hartkornet 4.2.3.1¾, altsaa en betydelig Forøgelse af Hartkornet. Skovskylden er udgaaet. Den faar Matr. Nr. 1.

Jørgen Laursens Ejendom udgør 18⅓ Tdr. Land, »der bestaar af en Hovedlod nordvestligst for Gaarden og en Englod ved Aaen«. Til denne overgik fra Neder Taarup Hartk. 0.2.3.1¾, der 1844 sattes til 0.3.0.2¾. Den faar Matr. Nr. 3.

Disse to Ejendomme bevarede en gensidig Rettighed, den er anført i Sogneprotokollen ved Matrikuleringen. I det nordligste af Hovedloden til Matr. Nr. 1 findes »Haugaards Kjær«. I dette Kjær har Matr. Nr. 3 »Ret til en à to Kiø's Græsning«, men til Gengæld har Matr. Nr. 1 »Ret til Faars Græsning i den nordligste i Hovedloden« under Matr. Nr. 3 »liggende Heede«.

Christen P. Rørgaard afgaar som allerede nævnt ved Døden 1819. Hans Hustru Johanne Christensd. har Gaarden i nogle Aar, hun dør 1846. Deres Søn Niels Christensen, gift med Ingeborg Nielsd., har Ejendommen efter hende. De har Sønnen Niels Chr. Nielsen, der senere overtager Gaarden. Niels Christensen dør 1865, og Ingeborg, der er i Aftægt hos Sønnen, dør 1873. Niels Chr. Nielsen solgte Gaarden omkring 1874–75 og flyttede til Ravnstrup, hvor han døde. Neder Taarup er ikke mere i Slægtens Eje.

Jørgen Laursens Ejendom overgaar til Christen P. Rørgaards Søn *Christen Christensen*, gift med *Charlotte Amalie Christensdatter*. Ejendommen bliver kaldt »æ Staag Bak«, d. e. Stagebakken, og Navnets Oprindelse skal skyldes, at man i gamle Dage i Nærheden af Stedet halshuggede de dødsdømte og opsatte deres Hoveder paa Stager. Christen Christensen afhændede Ejendommen til sin Søn, der ogsaa hed *Christen Christensen*, og gamle Christen Rørgaard gaar i Aftægt hos Sønnen. Familien flyttede til Halm i Ravnstrup 1870–80, og Ejendommen er ikke mere i denne Slægts Eje.

Inden vi slutter Beretningen om Neder Taarup, skal gives en kort Oversigt over dens Brugere gennem Tiderne:

Lauritz Nielsen g. m. *Maren Villardsdatter* 1680—1722.

Christen Lauritzen og *Niels Lauritzen*, Sønner af foregaaende, indtil 1729.

Christen Nielsen, ny Slægt, g. m. 1. *Anne Pedersdatter*. 2. *Anne Godskedatter*, indtil 1751.

Peder Christensen, ny Slægt, g. m. 1. *Mette Laustdatter*, 2. *Catrine Hansdatter* af Over Taarup, indtil 1783.

Christen Pedersen Rørgaard af Skalmstrup, ny Slægt, g. m. 1. *Karen Sørens datter*, 2. *Johanne Christens datter*, indtil 1819. *Christen P. Rørgaards Enke*, *Johanne Christens datter*, fra 1819.

Niels Christensen, Søn af C. P. Rørg.s 2. Ægteskab, g. m. *Ingeborg Nielsdatter*, indtil 1865.

Niels Chr. Nielsen, Søn af foregaaende, indtil 1875.

Derefter flere Ejere. Den nuværende Ejer, *Niels Chr. Nielsen*, har haft Gaarden i ca. 20 Aar.

Over Taarup

under Sognefoged *Søren Jensen*

1803—1837

I Borris Kirkebog staar anført 1803: Den 26. Februar meldte sig til Ægteskab *Ungkarl Søren Jensen* og *Pige Cathrine Christens datter* begge af Lille Taarup. Forlovere: *Christen Torrup* og *Niels Jensen*.

Det er *Christen P. Østergaards Datter*, der bliver trolovet med *Søren Jensen* af Vestergaard i Fusager By. Vielsesdagen findes ikke anført i Kirkebogen, men det maa antages, at Bryllupet har fundet Sted umiddelbart efter Trolovelsen.

Søren Jensen havde iøvrigt lært Tømmerfaget, thi ved hans første Barns Daab staar i Kirkebogen »*Søren Jensen Tømmermand*«, og Overleveringen vil vide, at han var Tømrer. I Kirkebogen staar »*begge i Lille Taarup*«, hvilket tyder paa, at han allerede under Trolovelsen har opholdt sig i Lille Taarup og maaske allerede paa daværende Tidspunkt har opgivet Tømmerfaget.

Vi standser et Øjeblik ved *Søren Jensen*, Stamfader til den Slægt, som endnu lever i Over Taarup og kaster et Blik paa den Slægt, hvoraf han er udgaaet.

I Ravnstrup By fæster 1752 en ung Mand ved Navn *Jens*

Nielsen, født i Ravnstrup 1724, et Hus, der ligesom de øvrige Gaarde og Huse i Ravnstrup hører under Bispeembedet i Viborg. Biskoppen har stillet ham i Udsigt, at han skal faa en Gaard i Fæste; det sker ogsaa Fyldest 1760, da faar han af Biskoppen Vestergaard i Fusager i Fæste. Jens Nielsen er gift med *Birgitte* (*Birthe*) *Sørensdatter*, født 1728 i Ravnstrup, som Datter af *Søren Andersen Boel*, der har Gaardens nuværende Matr. Nr. 9 i Ravnstrup i Fæste af Biskoppen. Søren Boel er gift to Gange. Navnet paa hans første Hustru, som er Birgittes Moder, er ikke bevaret. Efterkommere af Søren Boels 2. Ægteskab med *Mette Christensdatter* lever den Dag i Dag i Matr. Nr. 9 og flere Gaarde i Ravnstrup.

Jens Nielsen døde 1796, og Birgitte døde 1800; de har flere Børn. De to yngste er *Niels*, født 1772, og *Søren*, født 1776. Niels, der er gift med *Dorthe Christensdatter*, Christen P. Østergaards Datter af Lille Taarup, faar Hjemgaarden Vestergaard i Fusager, og det er ham, der er Forlover ved Søren Jensens Trolovelse.

Om Søren Jensen er anført i Gammelstrup Kirkebog 1776: »28. Februar havde Jens Nielsen i Fusager et Drengbarn til Daaben kaldet *Søren*, frembaaret af Christen Andersens Hustru Karen Olufsdatter i Fusager. Faddere vare: Christen Bach og Jens Bredsgaard, begge af Fusager, Niels Andersen, Mette Petersdatter og Karen Jensdatter, alle af Lille Taarup«.

Efter dette lille Sidespring vender vi atter tilbage til Gaarden i Lille Taarup.

I 1803 bliver Christen P. Østergaard, der endnu er i en forholdsviis ung Alder paa 53 Aar, enig med sin Hustru, som er 15 Aar ældre, om at overdrage deres Gaard til Svigersønnen.

I Lille Taarup findes 2 Afstaaelsedokumenter, begge af Aaret 1803, den ene dateret 26. Marts, den anden 11. September. Dokumenternes kvantitative Indhold er omtrent ens.

Af det første Dokument anføres: »Vi undertegnede er i den hellige Trefoldigheds Navn saaledes forenede som følger: Afstaar jeg Christen P. Østergaard . . . til min Sviger Søn, Søren Jensen af Fussager nu værende hos mig udi Aaret 1803, al den Ret og Rettighed, som jeg efter mit Skiøde have til den halve Deel af Lille Taarup af Ager, Eng og anden Gaards Rettighed . . .«

Af det gamle Dokuments falmede Blade, der begynder saa smukt i den hellige Trefoldigheds Navn, fremgaar det ogsaa, at Søren har opholdt sig i Gaarden hos Svigerforældrene 1803, og at han allerede nu overtager Gaarden, skønt han først senere faar Skøde paa den.

Det andet Dokument lyder som følger:

»Da jeg underskrevne Christen Pedersen Østergaard i Lild Taarup med min elskelige Hustrus Samtykke have besluttet at afstaa, sælge og overdrage min ejende og iboende Gaard her i Lild Taarup, til min kiære Datter og Svigersøn Søren Jensen tilligemed derudi værende Creaturer af alle Slags, undtagen hvad jeg deraf til min og Hustrues Brug maatte udtage, der herefter specificeres, ligesaa medfølger Gaardens Vogne, Plouge, Harver og andet Aulings- og Gaards-Redskaber, item den Indboe, som vi ei selv til eget Brug forbeholder os, saa er det, at vi i Forvejen angaaende Ophold og viidere af Gaarden med hverandre har indgaaet følgende

Contract:

1ste Post: Frie Huusværelse nyder jeg Christen Pedersen og Hustru vores Levetid, hvorfor vores Sviger Søn istandsætter Huusværelserne i Gaarden, saaledes at vi der udi kan have beqvem Boepæl og samme forsvarligen vedligeholder.

2den Post: Tyve Læs Tørv til vores Ildebrændsel hiemkøre Gaardens Beboere aarlig, naar de af os er opgravet, saavel som tvende Læs Lyng, alt om Sommeren til rette Tider.

3die Post: En Fjerdedeel af Kaalhaugen forbeholder jeg Christen Pedersen og Hustrue os vores Leve-Tied til Brug, hvilket vores Sviger Søn dyrker og behandler ligesaa godt som sit Eget. Kaaber Kiedlen, som er i Gruben, og Bagger-Ovnen betiener vi os af til fornødent Brug.

4de Post: Til aarlig Ophold nyder jeg Christen Pedersen og Hustrue, saa længe vi begge eller og een af os lever Afgrøden af Fiere Skiepper Sædeland udi den middelmaadigste Jord i hver Indtægt, hvilket Gaardens Beboere i alle Deeles dyrker med Giødnings Paakiørsel, Pløining, Harvning, Sædens Høstning og Hiemkiørsel, som sit Eget, og er det en Følge, at det avlede Korn indføres i saadanne af Gaardens Huuse, hvor det kan være tør og i Sikkerhed, ligesom Tærskes-Korn skal være til vores fornødne Brug. Af et Stykke Eng, hvorpaa kan aules et godt Læs Høe forbeholder vi os den aarlige Afgrøde, som ligeledes slaaes, bierges og os hiemføres.

Til vores Underholdning ydes os aarlig eet Lispund forsvarlig godt Flæsk.

5te Post: Een Koe, som vi udtager af de beste, samt aatte af de middelmaadigste Faar med deres Lam, af dem, der findes ved Stædet, huuses i Gaarden græsses om Sommeren lige med Beboernes Egne, men vi selv foerer om Vinteren.

6te Post: Naar det maatte behage den Alviisse Gud, til et

bedre Liv at bortkalde den sidste Efterlevende af os Gamle, besørger vores kiære Sviger-Søn dens Liig en anstændig Jorde-færd, imod at beholde vores Efterladenskaber undtagen, at vores Datter Maren Friderichsdatter*) skal have af Indboe 2de Tinn Tallerkner og en Lysestage. Ligesaa er det afhandlet, at bem. vores Datter Maren, naar vi gamle begge ere døde, da at nyde aarlig af Gaarden Fiere Skiepper Rug, eet Faar foeres og græs-ses for hende, og frie Huusværelse i Gaarden, ifald hun ved vores Død maatte være u-forsørget, men om hun maatte komme i Ægteskab, bekoster Gaardens Beboere hendes Bryllup og saa være frie for den aarlige Afgift.

7de Post: Foreskrevne Poster tilstaar jeg Søren Jensen uden nogen Tabs Bekostning eller U-lejlighed for mine kiære Sviger-Forældre at opfylde, da Gaarden ei paa anden Maade bliver mig overladt, hvorfor det og, ifald det skulle behage den All-visse Gud at bortkalde mig førend mine kiære Sviger-Forældre, eller Gaarden paa anden Maade maatte faa Forandring af Be-boere, dog bliver en bestandig Forpligt paa Gaardens Beboere at holde og opfylde denne Contracts Indhold i alle Maader, for saavidt jeg var pligtig og forbunden til. Hvad mine kiære Svi-ger-Forældre Pleje og Tilsyn i deres Alderdom angaar, da er det min og Hustrues sønlige og datterlige Pligt derudi at være dem til al Tjeneste.

Saaledes haver vi i kierlig Eenighed indgaaet denne Contract, der med Hænders Underskrift bekræfter og til desto meere Stadfæstelse formaaet forværende 2de gode Mænd med os til Vitterlighed at underskrive.

Datum Lild Taarup den 11te September 1803«.

Underskrifterne mangler paa det opbevarede Dokument.

To Aar efter faar Søren Jensen det endelige Skøde paa Gaar-den. Det gengives i sin Helhed:

»Jeg underskrevne Christen Pedersen Østergaard i Lild Tho-rup i Borrids Sogn, Giør hermed Vitterlig, at have solgt og af-hændet, ligesom jeg og herved sælger, skiøder og aldeles af-hænder fra mig og mine øvrige Arvinger til min Sviger-Søn Søren Jensen, som har min Datter til Ægte, min Ejende og paaboende Gaard i Lild Thorup beliggende i Borrids Sogn i Fiends Herred, Viborg Amt, med alle dens tilhørende Jord, Ejendomme, Herligheder og Rettigheder, som jeg den selv Ejet haver efter Skiøde fra Hr. Christen Friis da til Lundgaard nu til Staarupgaard af 23de November 1796 uden noget derfra i mindste Maade undtagen, staaende for Contribuable Agger og

*) Døde som Fattiglem i Lille Thaarup 4. December 1820, 56 Aar gl.

Engs Hartkorn 3 Tdr. 7 Skp. 1 Fdk. $\frac{1}{2}$ Alb., Siger Tree Tøn-
der Syv Skiepper Een Fierdingkar een halv Album og Skovskyld 1
Skp. 1 Alb., og da Kiøberen min Sviger-Søn Søren Jensen nu
have betalt mig den mundtlige accorderede Kiøbe-Summa 700
Rdr., Siger Syv Hundrede Rigsdaller, saaledes: Først ved at er-
kiende for sin, min til den Kongelige Creditkasse udgivne
Pandte-Forskrivning for den Summa 525 Rdr., Siger Fem Hun-
drede Tyve Fem Rigsdaller, dog saaledes: at Creditcassen for
bem. Capital har 1. Prioritets Pandte-Rettighed i forbem. Ejen-
dom og 2. ligeledes vedkiender som sin min til Gaardens for-
rige Ejer Hr. Christen Friis til Staarupgaard udgivne Pandte-
Forskrivning for Capital 175 Rdr., Skriver Eet Hundrede Halv-
fierdsindstyre og Fem Rigsdaller, for hvilke benævnte Hr.
Christen Friis har 2den Prioritets Pandte-Rettighed i Ejendom-
men næstefter Credit-Cassens 1ste Prioritet for 525 Rdr. Saa
kiender jeg for mig og mine Arvinger ingen ydermere Lod,
Deel, Ret eller Rettighed at have eller Eje udi forbem. Gaard
eller Ejendomme, men samme skal tilhøre Kiøberen Søren Jen-
sen som en frie og frelst og købt Ejendom, den han og Arvin-
gen maa gjøre sig saa nyttig og gavnlig, som de paa lovlig
Maade best veed, vil og kan. Den imellem mig og min Sviger-
Søn Søren Jensen oprettede Aftægts og Opholds-Contract af
dato 11. September 1803 forpligter benævnte min Svigersøn og
efterkommende Ejere af Gaarden i alle Deele at opfylde og ef-
terkomme. Det anmærkes, at Kiøberen betaler alle paa Ejendom-
men paabudne og paalydende Skatter og Afgifter fra Dato,
derimod tiltaas, at under dette Kiøb er indbefattet alt i Gaarden
værende Muur og Nagelfaste Ting, ald Indboe af hvad Navn
nævnes kan, saavelsom Udboe af Vogne, Plouge-Redskaber,
Gaards Inventarium samt af Creaturer af alle Slags, det allene
undtagen, som specielt nævnes i Opholds eller Aftægts-Con-
tracten. Dets til Bekræftelse under min Haand og Segl samt
Vitterligheds Mænds Underskrifter.

Lild Thorup den 21. Februar 1805.

Christen Pedersen Østergaard.

Til Vitterlighed: *Morten Christensen af Laanum.*

Niels Pedersen paa Harrestrup.

At ingen skriftlig Kiøbe-Contract eller nogen anden saadan
skriftlig Dokoment af os eller andre paa vores Vegne om dette
Kiøb er oprettet undtagen Aftægts-Contracten, som er skrevet
paa forordnet stemplet Papir, det bekræfter Vi under Eeds Til-
bud med vore Hænders Underskrifter.

Som Sælger: *Christen Pedersen.* Som Kiøber: *Søren Jensen.*

Læst for Retten paa Fiends Nørlyng Herreders Ting den 23. April 1805, i Justits Protocollen antegnet, og Ord til andet i Pandte og Skiøde Protocollen indført. Men det anmærkes, at Sælgeren har Pandtsadt indbemeldte Gaard samt sin Boe og Besætning:

a. til den Kongl. Credit Casse med første Prioritet for 540 Rdr. og b. til Hr. Christen Friis med 2. Prioritet for 170 Rdr., hvilke Forskrivninger endnu ikke ere udslettede.

At denne Afskrift er ligelydende med original Skiødet tilstaa Søren Jensen.

I Tilslutning til Skødet maa Søren J. overtage de to af Svigerfaderen udstedte Panteskrivninger til Den kongelige Kreditkasse og Christen Friis.

I Pantebrevet til Den kgl. Kreditkasse omtales 1807, at »Gaardens samtlige Bygninger . . . i Brandkassen ere forsikrede for 740 Riksdaler«.

I 1811 faar Søren J. sine Panteforhæftelser fuldstændig ryddet til Side.

Først indløser han Pantet til Christen Friis, da til Halskiær. Pantet var oprindeligt lydende paa 175 Rdr., i 1811 nedbragt 160 Rdr., der i Viborg Snapsting d. 27. Juni 1811 slettes, idet Protokollen faar indføjet: »er i Dag uden Opsigelse betalt«.

Gælden til Den kgl. Kreditkasse var 1807 gaaet 15 Rdr. ned til 525 Rdr., og 1811 betales »efter forudgaaende Opsigelse« Restgælden, 384 Rdr., hvorefter Pantet slettes 13. August 1811.

Af disse gamle Papirer fremgaar det, at Søren Jensen i Løbet af faa Aar betaler sin Gæld fuldstændig. At han har kunnet gøre dette, maa antages at skyldes de høje Priser paa Landbrugsprodukter. Der var jo i disse Aar Krig ude i Europa, der foranledigede opadgaaende Priser paa Landbrugsvarerne. Gennemsnitsprisen var omsat i Kr. for Rug 16,85, Byg 9,66 og Havre 6,54. De høje Indtægter har Søren Jensen benyttet til at skaffe sig af med sin Gæld.

I denne Periode findes Udskiftningen af Lille Taarups Jorder Sted. Af Aftægtskontrakten af 26. Marts 1803 er som foran nævnt anført »den halve Deel af Lild Taarup af Ager, Eng og anden Gaards Rettighed«, hvoraf det fremgaar, at Udskiftningen endnu ikke har fundet Sted. Men i Panteobligationen af 1807 staar nævnt »af Fælledsskabet udskiftede Jorder«, en Bemærkning, der fortæller, at denne vigtige Foranstaltning da var sket i Lille Taarup.

Efter at Søren Jensen har faaet sin Gaards Jorders Grænser fastsat og den faste Gæld betalt, kan han med rette kaldes »Selvejergaardmand«.

Det gamle Matrikulkort, som findes i Matrikulsvæsenets Arkiv, er uden Aarstal, men vi antager, at det stammer fra Tiden, da Udskiftningen fandt Sted, altsaa 1805—1807 eller noget senere. Det gamle Kort viser ikke Søren Jensens Gaards Bygninger, men Overleveringen vil vide, at Gaarden har ligget umiddelbart Øst for Neder Taarup Gaards Bygninger, og afdøde Søren Frederiksen fortalte, at i hans Drengaar fandtes en Brønd umiddelbart Øst for Neder Taarup, hvilken var Brønden fra den gamle Gaard, og indtil den seneste Tid har der været Murrester af Bygningerne. Chr. Pedersens Kendingsnavn Østergaard er afledt af, at hans Gaard var liggende østlig i Forhold til Neder Taarup.

Ved Udskiftningen kom Skellet til at gaa gennem Haven, der var beliggende norden for Gaardene. Hver af Gaardene fik omtrent en Halvpart af Haven.

Ved Matrikuleringen, der finder Sted i Aarene efter Udskiftningen, findes anført for Søren Jensens Jorder i Sogneprotokollen: Det gamle Hartkorn fra 1688 nævnes og udgør: »Upriviligeret Ager og Engs Hartkorn 3.7.1.^{1/2} og Skovskyld 0.1.0.1.«

I Sogneprotokollen hedder det videre om Jorderne: »En Hovedlod, østen og sønden for Gaarden og en Græsningslod nordligst for Gaarden«. Hovedlodden, der er sat i Takst $\frac{1}{16}$ —7 udgør 2160190 Alen og Græsningslodden, der er sat i Takst 2, udgør 9800 Alen. Gaardens Jorder udgør ialt 2258190 Alen, som er 161,3 Tdr. Ld., der 1844 faar Matr. Nr. 2 og sættes i Hartkorn 4.0.2.1^{1/4}.

I Arbejdjournalen til denne Matrikul staar endvidere anført om Lille Taarup:

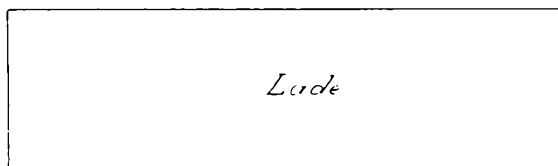
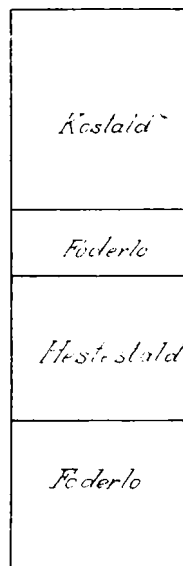
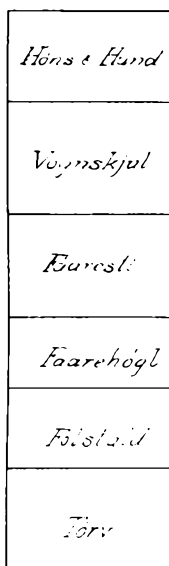
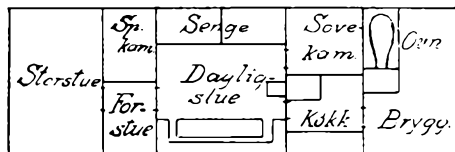
»Overflødighed af Ildebrand skønnes det ikke, at disse Steder har«.

»Her forfærdiges sorte Leerkar, dog ikke stadig«.

Disse kortfattede Oplysninger taler for sig selv.

Før Udskiftningen har disse 2 Gaarde været særdeles bekvemt beliggende over for hinanden under fælles Drift. Men efter at denne Foranstaltning er bragt til Ende, og hver af Gaardene har sine bestemte afstukne Marker, hvor der kan arbejdes uden Hensyn til Naboen, er Søren Jensens Gaard uheldig beliggende for Hovedparten af den til hans Gaard tillagte opdyrkede Agerland. Det var Syd paa op ad bakkede og sandede Veje, naar han skulde i Marken til Sædelandet. Et nutidigt Generalstabskort viser, at Terrænet omkring det gamle Bosted er beliggende 55 Fod over Havet og en væsentlig Del af Marken er liggende mellem 80—120 Fods Højdekurverne.

Det er da forstaaeligt, at Søren Jensen finder Anledning til at flytte sin Gaards Bygninger. Han er vel, maa vi antage,

J. G. Pedersen

Over Taarup efter Flytningen 1815.

Meddelt 1934 af Frederik S. yngste Datter Ane Cathrine. (Nord opad).

yderligere gaet frem i økonomisk Velstand, saa han har haft Midler til Raadighed for denne kostbare Foranstaltning. Flytningen finder Sted Aaret 1815 til den nuværende Plads 450 m Syd for det gamle Bosted. Gaarden kom til at ligge ved en Høj, som kaldtes Sorthøj, der nu er sløjft, og fra Stedet, liggende i Kote 80 Fod, er herlig, vid Udsigt mod Nord og Øst. Tøm-

meret, som var Eg og Fyr, til Bygningernes Opførelse, kom fra Norge og blev hentet i Aalborg. Over Hoveddøren i det nye Stuehus blev indsat en Egeplanke, i hvilken var udhugget Aars-tallet 1815, som altsaa angiver det nye Beboelseshus's Opførelsesaar, og Søren Jensens og Hustrus Navnetræk. Det var udført i smukt Skriftræk i fremhævet Relief. Der stod: 1815 SJCCD. Da dette Stuehus blev afløst af et andet i 1906, blev Planken sat til Side; desværre er den gaaet tabt.

Efter Byggemaaden at dømme er Udhusene antagelig flyttet før Stuehuset. Gaarden kom til at bestaa af fire Længer, Laden i Syd og Stuehuset i Nord, alle Bygninger af Bindingsværk. Laden havde klinede Lervægge, de to Fløjhuse vistnok ogsaa klinede Lervægge, som blev erstattede med Lersten, de saakaldte Vintersten.

Efter Gaardens Flytning faar den paa Grund af dens høje Beliggenhed tillagt Navnet »Over Taarup« i Modsætning til Gaarden »Neder Taarup« paa det gamle Bosted, Navne, som har holdt sig til vore Dage.

Sydøst for Gaarden ligger »Taastedhøj«, 108 Fod over Havet, den hæver sig 7,20 m over omgivende Terræn og maaler 22 m i Diameter. I Nærheden ligger »Mellemhøj«, Højde 1,6 m og Diameter 20 m. »Sorthøj«, som laa ved Gaardens Vesterhus, er sløjfet, og dens Jord anvendt til Opfyldning af en lille Mose, som fandtes, hvor Laden ligger. Sydvest for findes »Bitte« og »Stour Avnsmose« (paa Kortet Overlands Mose) og ved Foden af Bakkerne mod Engene findes Gissum Kilde.

Gennem Aarene faar Søren J. og Hustru flere Børn. De ere:

1. *Jens Sørensen*, hjd. 8. Septbr. 1803, til Daabens Confirm. 20. Novbr. Faddere: Christen Frederiksens Hustru i Fuusager, Christen Nørgaard, Christen Frederiksen, Niels Jensen, Jens Bredsgaard, Christen Pedersen. Døde allerede 1804, begr. 29. Marts.

2. *Jens Sørensen*, hjd. 2. Marts 1805, til Daab. Confirm. den 15. April. Faddere: Jens Jørgensens Hustru Ane Cathrine af Stanghede, Niels Jensen, Hans Vestergaard, Christen Rørgaard og Christen Vestergaard.

3. *Niels Sørensen*, hjd. 10. April 1807, til Daab. Confirm. 17. Maj. Faddere: Dorthe Christensdatter af Fuusager, Jens Bredsgaard og Christen Pedersen, begge af Fuusager, Hans Vestergaard og Christen Vestergaard, begge af Sparkjær.

4. *Birthe Cathrine Sørensdatter*, hjd. 4. Marts 1809, til Daab. Confirm. den 16. April. Faddere: Marie Thomasdatter i Sparkjær, Hans Vestergaard ibd., Søren Jensen og Jacob Laanum i Fuusager, Christen Rørgaard i L. Torrup.

5. *Ane Sørensdatter*, hjd. af Pastor Cramer, til Daab. Confirm.

25. Novbr. 1810. Frembaaren af Mette Christensdatter i Bøstrup. Faddere: Hans Vestergaard og Christen Vestergaard af Sparkjær, og Christen Vestergaard og Søren Jensen Foldbjerg af Fuusager.

6. Christen Sørensen, hjd. 22. August 1813.

7. Frederik Sørensen, hjd. 9. Juli 1815, i Kirke 8. Oktober. Faddere: Hans Vestergaard og Christen Vestergaard i Sparkjær, Peder Bredsgaard og Christen Vestergaard i Fuusager og Mette Jensdatter ibd.

8. Hans Sørensen, hjd. 11. Juli 1819, i Kirke 3. Oktober. Faddere: Hans Vestergaard og C. Jensen i Sparkjær, J. Bach og P. Bredsgaard i Fuusager og Konen Johanne Sørensdatter fra Tastum.

Saa gaar der nogle Aar. I 1823, den 17. August, afgaar Søren Jensens Hustru Catrine ved Døden, 42 Aar gl., og en Maaned senere, 20. September, afgaar hendes Moder Ane ved Døden.

Ved Skiftet efter Catrine ses det, at som Værge for Børnene beskikkes hendes Farbroder Hans Pedersen Vestergaard af Sparkjær, Søn af tidligere nævnte Peder Christensen i Neder Taarup. Ved Boets Vurdering, der finder Sted 17. Septbr., findes opført Kreaturerne, der vurderes som følger:

25 Faar a 4 Sk. 16.4 Rd., 10 Lam a 2 Sk. 3.2 Rd., 1 sort Hest 16 Rd., 1 sort 4 Aars Hoppe 12 Rd., 1 sort 1½ Aars Hoppe 12 Rd., 2 Plovstude 24 Rd., 1 tre Aars Stud, 2 Stude, 1 Studekalv, 1 Qvie, 1 Ko 10 Rd. 4 andre Køer 33.10 Rd.

Kreaturer, Indbo og Avlsredskaber er vurderet til	232.3.12
Stervbogaarden med paastaaende Bygninger, Ejendoms af Hartkorn 3.7.1.½ med Avl og Afgrøde	400.0.00

Summa Sølv Rd. 632.3.12

Søren angav at have følgende Gæld:

Pigen Johanne Christensdatter paa Lundgaard	28 Rbd.
Laust Jacobsen, Leplundgaard i Fusager	20 »
Hans Pedersen, Vestergaard i Sparkjær	21 »
Niels Pedersen i Ravnstrup	20 »
Christen Frederiksen, Frederich H. Søn, i Fusager	90 »

Ved Boets Deling mellem Søren Jensen og Børnene den 23. September 1823 anføres Posterne:

Indtægt: Hele Stervboet	Rbd. 632.3.12
Gæld	Rbd. 181.3.10
Skifteomkostninger	» 21.0.06 » 202.4.00
	Til Deling Rbd. 429.5.12

Deraf tilkommer Enkemanden det halve Bo med Rbd. 214.5.14
Erlægges i Følge Forordning af 8. Februar 1810 » 1.0.08

Den øvrige Sum deles saaledes:

1. Sønnen Jens en Broderlod med	Rbd. 35.3.14 $\frac{1}{3}$
2. » Niels » » »	» 35.3.14 $\frac{1}{3}$
3. Datteren Bithe Cathrine en Søsterlod	» 17.4.15 $\frac{1}{6}$
4. » Ane » »	» 17.4.15 $\frac{1}{6}$
5. Sønnen Christen en Broderlod	» 35.3.14 $\frac{1}{3}$
6. » Frederik » »	» 35.3.14 $\frac{1}{3}$
7. » Hans » »	» 35.3.14 $\frac{1}{3}$

Ialt Rbd. Sølv 429.5.12

»Enkemanden erklærede derpaa at ville forøge de anførte Arvemidler saaledes, at enhver Søn erholder i Arv 50 Rbd. Sølv og enhver Pige 25 Rbd. Sølv og en anstændig Seng, 1 Dragkiste og frit Bryllup efter Egnens Skik og Brug.

Disse Arvemidler bliver i Overensstemmelse med Rescriptet af 25. Juli 1788 indestaaende i Stervbogaarden med løse og faste Ejendomme. Og da Enkemanden paatog sig i Overensstemmelse med Placat af 26. October 1792 at tilsvare Boets Gæld og betale foranførte Skifteomkostninger samt $\frac{1}{2}$ pC. Afgift blev Skiftet sluttet og med Underskrifter bekræftet.

Søren Jensen.

Hans Pedersen m. f. P.α

Obligationen, der hjemler Børnene disse Arvemidler, bliver læst ved Fjends-Nørlyng Herreders Ret 13. November 1823.

Om Søren Jensens Børn vides:

Jens bliver gift med *Anna Poulsdatter* af Ørum; de bor i en Gaard i Fusager, hvor Jens døde før 1840, efterladende sig en Søn, Peder, f. 1833. Enken er 1845 gift med Fæstegaardmand *Niels Christian Pedersen* i Fusager.

Niels bliver gift med 1. *Ane Catarine Christensdatter* af Karup, 2. *Karen Marie Laustdatter* af Anneksgaarden i Gammelstrup. Han boede først paa Hald Mark, senere (1840) i en Gaard i Rævn. Han havde flere Børn.

Birthe Cathrine bliver gift med *Anders Pedersen* i Sparkjær, Halvbroder til Birthe Cathrines senere Stedmoder Mette Marie Pedersdatter. De boede i Matr. Nr. 4, nuværende »Borrislund«. Sønnen *Peder Andersen*, gift med *Mette Marie Jepsen* af Kvols, bor i 1890 i et Husmandsbrug i Sparkjær. Den Slægt, der nu bor i Borrislund, nedstammer fra Anders Pedersens 2. Ægteskab.

Christen bliver gift med *Mette Christensdatter* af Mønsted. De boede først i Daugbjerg, senere (1840) i Smollerup, hvor han levede af sin Jordlod og Smedehaandværk.

Men allerede 4. Marts 1824 vies i Borris Kirke »Gaard-Enkemand og Sognefoged«, som der staar i Kirkebogen, Søren Jensen til Mette Marie Pedersdatter, Datter af Gaardejer Peder Jensen og Hustru Johanne Sørensdatter af Sparkjær. Søren Jensens Forlovere er Svigerfaderen Peder Jensen og Hans Vestergaard i Sparkjær.

Vi standser et Øjeblik for at kaste et Blik paa Mette Marie Pedersdatters Ahnetavle. Vi begynder med hendes Tipoldeforældre:

Anders Pedersen Skrædder, født i Gammelstrup 1658, død sammested 1738, og hans Hustru Anna Jensdatter, født 1654, død 1723.

Deres Søn er Peder Andersen Skrædder, født i Gammelstrup 1694, død sammested 1760. Han er gift to Gange, sidst med Johanne Nielsdatter.

Deres Søn er Jens Pedersen Vestergaard i Sparkjær, født i Gammelstrup 1735 og viet til Mette Christensdatter af Sparkjær 1763. Jens døde 1814 og Mette 1816.

De beboede en Gaard, der den Gang laa vestlig i Byen sammen med nuværende Vestergaard, der jo som bekendt nu ligger ude paa Marken vest for Sparkjær By. Sparkjær har paa denne Tid haft to Gaarde under Navnet Vestergaard. Jens Pedersens Gaard er senere blevet flyttet og kendes nu under Navnet »Bakkegaard« og har Matr. Nr. 2.

Jens Pedersen Vestergaard, der sammen med sin Hustru henlevede deres sidste Aar som Aftægtsfolk i deres Gaard hos Sønnen Christen Jensen, har Sønnen Peder Jensen, Mette Marie Pedersdatters Fader. Han er født i Sparkjær 1764, død sammested 31. Juli 1832, 68 Aar gammel. Hans Hustru Johanne Sørensdatter er født i Sparkjær 1766, død sammested 1803. De beboede Gaarden, nuværende Matr. Nr. 4 i Sparkjær, der den Gang laa sydlig i Byen, men nu er flyttet ud og kendes under Navnet »Borrislund«. Johanne Sørensdatter, Søster til Christen P. Rørgaards Hustru Karen, er Datter af Søren Christensen Kudsk, der formodes at stamme fra Trevad, og som blev viet til Mette Michelsdatter 1753. Søren Kudsk dør allerede 1767, kun 52 Aar gammel, men hans Kone bliver senere gift med Peder Nielsen af Anneksgaarden i Gammelstrup; de boer i Gaarden Matr. Nr. 3, som da var beliggende ved Siden af (øst for) Matr. Nr. 4, hvor den er liggende den Dag i Dag. Slægten i denne Gaard fører Slægtsnavnet *Tougaard* og lever endnu i Sparkjær.

Vi vender tilbage til Søren Jensen, i hans Ægteskab med Mette Marie Pedersdatter fødes 2 Døtre:

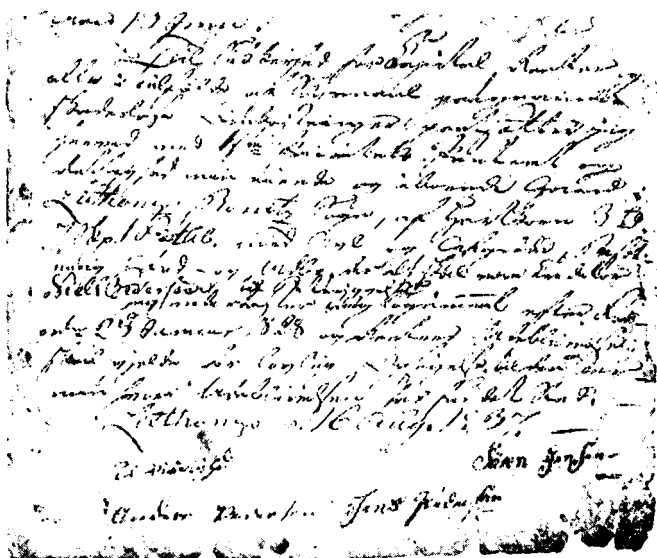
9. *Catrine Sørensdatter*, født 28. Septbr. 1825, hjd. 29. Septbr., i Kirke 4. Decbr. s. A. Hun er formodentlig opkaldt efter Catrine, Søren Jensens første Hustru. Ved hendes Daab er Fadderne: Gaardmd. Hans Vestergaard i Sparkjær, Gaardmd. Peder Bredsgaard i Fusager, Gaardmd. Jens Pedersen i Rismølle, Pigen Birthe Catrine Sørensd., Lille Torrup, bar Barnet og Birthe Nielsdatter af Fusager stod hos.

10. *Johanne Sørensdatter*, født 10. Juni 1827, hjd. 11. Juni. Fadderne ved hendes Daab var: Christen Vestergaard og Lars Jacobsen, Leplundgaard, begge af Fusager, Ungkarl Peder Christensen fra Sparkjær, og Pigen Johanne Pedersdatter bar Barnet og Pigen Catrine Christensdatter fra Fusager fulgte.

Der gaar nogle Aar. 1853 faar Søren Jensen og øvrige Beboere i Borris Sogn Skøde paa Kirke-Korntiendet samt Kvægtiendet til Borris Kirke. Søren Jensen betaler for sit Hartkorn 85 Rd. 12 Sk.

I Aaret 1834, den 19. Maj, afgaar Christen Pedersen Østergaard ved Døden, 82 Aar gammel.

1837 gør Søren Jensen et Laan paa 300 Rbd. hos Niels Pedersen i Løvel mod 1. Pant i sin Gaard. Et Brudstykke af dette Pantebrev findes endnu i Over Taarup. Det er dateret den 16. August 1837 og har Søren Jensens egenhændige smukke Under-

Brudstykke af det af Søren Jensen i 1837 udstedte Pantebrev. Vitterlighedsvidnerne er Svogeren Jens Pedersen i Rismølle og Svigersønnen Anders Pedersen i Sparkjær.

skrift. Børnene af første Ægteskab faar derefter udbetalt Arveparterne efter deres Moder.

Børnenes Obligation faar samme Dag, som Pantebrevet udstedes, Tilføjelserne:

»Vi underskrevne, Niels, Christen, Frederik og Hans Sørensen, tilstaar herved enhver især at have modtaget de herved fornævnte Skifteslutning tillagte Arvecapitaler, som ialt udgør 200 Rdl. Sølv med deraf forfaldne Renter for nærværende Extract herved af os kvitteres til Udslettelse af Pantebogen.

Ligeledes er den min Hustru Birthe Cathrine Sørensdatter tillagte Arvecapital 25 Rdl. Sølv mig udbetalt, ligesom de hende tillagte Naturalier er præsterede, saa at nærværende Extract ogsaa for hendes Vedkommende herved af mig kvitteres.

Skrevet i Viborg den 16. August 1837.

Niels Sørensen.

Anders Pedersen.

Christen Sørensen.

Hans Sørensen.

Frederik Sørensen.

Som Kurator:

Hans Pedersen m. ført Pen

Da den Ane Sørensdatter tillagte Arvecapital 25 Rd. Dags Dato er indbetalt til Forrentning i Overformynderiet med 25 Rd. saa kvitteres ligeledes denne Extract til Udslettelse i saa Henseende; hvorimod Extracten fremdeles bliver gældende for de tillagte Naturalier af Seng, Drækkiste og Bryllup, dog saaledes at Sammes Tinglæsning ikke skal være til Hinder for, at Søren Jensen giver 1ste Prioritet og Panteret i hans Eiendomme for et Laan stort 300 Rdl., der optages til at udbetale de fire omhandlede Arvemidler med.

Det bemærkes: at Extracten ogsaa for Arvingen Jens Sørensens Vedkommende annulleres, da han forlængst har meddelt Overformynderiet Afkald for sin Arv 50 Rdl. Sølv.

Fjends-Nørlyngs Herreders Kontour.

Viborg den 16. August 1837.

Som Værge for den umyndige Ane Sørensdatter kan jeg Intet have imod at hendes Arv indbetales i Overformynderiet, men at nærværende Extract for Naturalierne bliver i Kraft paa den af Overformynderiet anmeldte Maade.

Viborg den 16. August 1837.

Hans Pedersen, m. ført Pen.

Læst ved Fjends-Nørlyngs Herreders Ret den 22. August 1837 og det fornødne i Pantebogen noteret ind.«

Senere faar Obligationen Tilføjjelsen:

»Da jeg Dags Dato ifølge Amtsbevilling har meddelt Overformynderiet Afkald for, blandt Andet, de Ane Sørensdaughter ved forestaaende Skifteslutning tillagte Naturalier, nemlig en Seng, en Dragkiste og frit Bryllup, saa var der herved nærværende Skifteextract quitteret til Udslettelse af Plantebogen.

Skrevet i Viborg den 7. April 1938.

Jens Jørgensen.

Aflyst ved Fjends-Nørlyng Herreders Ret 10. April 1938.«

Godt og vel en Maaned efter, at Søren Jensen har gjort dette Laan, afgaar han ved Døden den 29. September 1837, 61 Aar 7 Md gl., og begraves paa Borris Kirkegaard.

En Maaned efter Søren Jensens Død blev foretaget Skifte i Boet. Dokumentet, som omhandler denne Forretning, og som er dateret den 31. Oktober, findes opbevaret i Over Taarup-Ved Gennemlæsningen af det gamle Skrift, faar man et levende Indtryk af, hvorledes Hjemmet i Over Taarup var udstyret. Det har vel været indrettet paa samme Maade som ændre Landbohjem der paa Egnen i de Tider. Her fandtes de nødvendige Brugsgenstande, ingen var overflødige. Vurderingsmændene er Skifteforvalteren og Sognefogderne Niels Christensen af Krogsgaard og Anders Nørgaard af Gammelstrup, gaar igennem alle Stuer og Udhusenes Rum, Kreaturer og Genstande registreres. Vi følger Vurderingsmændene paa deres Runde. De gaar først gennem Dagligstuen. Der findes Bord, Bænk og nogle Stole, Wiserværk (Stueur), »Jern-Bilægger«, en blaamalet Dragkiste og 3 Senge med Sengetøj og Omhæng. I Sovekammeret findes ogsaa en Jern-Bilægger Kakkellovn, et Sengested med Omhæng og Sengetøj, et grønmalet Hængeskab, et rødt Bord og Stol. De gaar videre i Spisekammer, Køkken, Bryggers og Loft. Alle Smaagenstande, der findes, nævnes. I Vesterstuen findes Bord, Bænke og Seng med Sengetøj. Saa gaar de ud i Gaarden, og Kreaturerne indføres i Dokumentet. Der findes:

1 sort Hest og 1 brun Hoppe 50 Rd., 2 graabrogede Stude 30 Rd., 1 graa Stud 12 Rd., 4 Kjør 40 Rd., 2 Qvier 12 Rd., 2 Kalve 8 Rd., 20 Faar 20 Rd.

Der findes videre en beslagen Vogn med Afsæt, 20 Rd., en anden beslagen Vogn og Trævogn, der findes 1 Ploug og 2 Harver, Seletøj og andet Værktøj.

Kreaturer, Indbo og Avlsredskaber vurderes til 299.4.15
Stervbogaarden . . . med Kirke-Korn og Qvægtiende 600.0.00

Summa Vurdering 899.4.15

Med denne passerede Vurdering erklærede samtlige Paagældende sig tilfreds, hvornæst samme af Vurderingsmændene blev bekræftet med Eedsformularens Underskrevet »saa sandt hjælpe os Gud og hans hellige Ord«.

Niels Christensen.

Anders Nørgaard.

Enken angav dernæst at være i følgende Gæld til:

1. Niels Pedersen i Løvel	300 Rbd.
2. Frederik Hansen i Tastum	50 »
3. Sønnen Frederik	20 »
4. Den Afdødes Begravelse og Enkens do.	40 »

Er 410 Rdb.

Denne Gjelds Rigtighed erkjendte Værgen og de myndige Arvinger, og Boet blev derefter opgjort til Slutning som følger:

A. Indtægten efter den passerede Vurdering er 899 Rbd. 4.15
B. Udgipt

1, den anmeldte Gjeld	410 Rbd.
2, dette Skiftes Bekostninger	22.27 432.27

Beholdning 467Rbd.2.8

Deraf tager Enken Mette Marie Peders-

datter det halve Boe med 233.44

og Resten med Fradrag af $\frac{1}{2}$ p.C.t

Afgiwt efter Forordn. 8. Febr. 1810 1.1.0

tildeles Børnene saaledes:

1. Niels Sørensen paa Hald Mark	38.4.8 $\frac{2}{3}$
2. Christen Sørensen	38.4.8 $\frac{2}{3}$
3. Frederik Sørensen	38.4.8 $\frac{2}{3}$
4. Hans Sørensen	38.4.8 $\frac{2}{3}$
5. Birthe Cathrine Sørensdatter	19.2.4 $\frac{1}{3}$
6. Cathrine Sørensdatter	19.2.4 $\frac{1}{3}$
7. Johanne Sørensdatter	19.2.4 $\frac{1}{3}$

Balance 467Rbd.2.8

Enken erklærede dernæst, at hun af sin egen Lod efter hendes afdøde Mands Ønske vil forhøje Sønernes Arv til 50 Rbd. Sølv for hver og Døttrene til 25 Rbd. hver, og vil hun endvidere give Døttrene Cathrine og Johanne en forsvarlig Sengs Klæder, en Dragkiste og 1 Ko samt bekoste deres Bryllup efter Egnens Skik og Brug. Datteren Ane erklærede hun ogsaa at vilde give en Ko.

Disse Arvemidler og Gaver blive prioriterede i Stervboets faste og løse Eiendele, næstefter den allerede derpaa hvilende Gjæld og bliver i saa Henseende for de Umyndiges Vedkommende i en Extract af nærværende Skifteslutning at tinglæse.

De myndige Arvinger sørger selv for den Sikkerhed, de attraer for de dem tillagte Arvemidler for saa vidt Enken ikke contant udbetaler dem Samme.

Da Enken i Overensstemmelse med Placaten 26de Oktober 1792 tilsvarede saavel den anmeldte som muligt uanmeldte Gjæld blev hun ekstraderet Stervbogaarden med øvrige registrerede og vurderede Eiendele til fri Brug og Raadighed.

Skiftet sluttet.

Enken	Laugværge
<i>Mette Marie Pedersdatter.</i>	<i>Jens Pedersen.</i>
m. f. P.	m. f. P.
<i>Niels Sørensen.</i>	<i>Christen Sørensen.</i>
<i>Frederik Sørensen.</i>	<i>Hans Sørensen.</i>
<i>Anders Pedersen.</i>	Værge <i>Jens Jørgensen.</i>
Vidner: <i>Niels Christensen.</i>	<i>Anders Nørsgaard.</i>

Læst v. Fjends-Nørl. Herr. Ret 14de November 1837 som Adkomst for *Mette Marie Pedersdatter* paa bemeldte faste Ejendomme«.

Samtidig med Skifteslutningen udfærdiges et Dokument for Børnene lydende paa de dem tillagte Arvemidler.

Saa sidder *Mette Marie Pedersdatter* inde med den store Gaard og dens vidtstrakte Jorder.

Inden vi forlader dette Afsnit, maa nævnes, hvad allerede er berørt, at *Søren Jensen* gennem en Aarrække i alle Tilfælde fra 1823 og til sin Død var Sognefoged for *Borris Sogn*.

Søren Jensen har egenhændig underskrevet flere Dokumenter, baade de, som er opbevaret i *Over Taarup*, og de, som findes i Arkiverne. Hans Skrift var smuk, klar og tydelig.

Mette Marie Pedersdatter forlader Over Taarup 1838

Mette M. Pedersd. sad ikke længe inde med Gaarden. Allerede et halvt Aar efter *Søren Jensens* Død vies hun 23. Marts 1838 i *Gammelstrup Kirke* til *Peder Pedersen Stoholm*, der sidder inde med Gaarden Matr. Nr. 13 i *Gammelstrup*. *Peder Pe*

dersen er født 1785 i Skalmstrup som Søn af Peder Pedersen Stoholm, der er Broder til Christen Pedersen Rørgaard i Neder Taarup.

Efter Brylluppet afhænder Mette M. Pedersdatter Over Taarup til sin Stedsøn Frederik Sørensen, som skal svare Aftægt til hende i hendes nye Bopæl i Gammelstrup, her om senere.

Mette M. Pedersd. tager sine to Døtre Cathrine og Johanne med til Gammelstrup. Cathrine bliver som 20aarig Pige 1846 gift med *Niels Lausen* af Anneksgaarden i Gammelstrup. For anden Gang drager en Datter fra Lille Taarup ind i Anneksgaarden som Hustru. Den første var Mette Hansdatter, der som allerede nævnt blev gift med Niels Pedersen 1739.

Johanne bliver gift med *Jeppe Thomsen* af Gammelstrup. Jeppe Thomsen tilhørte 9de Linie-Infanterie Battaillon. Han døde under Trearskrigen paa Tirsbæk Lazaret 30. September 1848 af Hjernebetændelse og blev begravet paa Engum Kirkegaard 4. Oktober.

Der fortælles om Jeppe Thomsen, at da han havde modtaget Indkaldelsesordren til at møde til Krigstjeneste ved sit Regiment, satte han sig hen paa en Stol. Han vilde ikke afsted. Hans paa-rørende maatte tilsidst minde ham om, at nu maatte han drage hjemmefra. Det var som følte han, at han aldrig mere skulde komme tilbage til sit Hjem og sine Kære.

Jeppe og Johanne havde Sønnen *Peder*, der som voksen rejste til Amerika.

Johanne bliver senere gift med *Søren Christensen* fra Dollestrup, og i Aarene 1850—55 overtager de Gaarden efter Peder Stoholm og Mette M. Pedersdatter. Mette M. P. afgaar ved Døden 1. Juni 1855 og Aftægtsydelsen fra Over Taarup bortfalder. Peder Stoholm afgaar ved Døden 1867.

Over Taarup under Frederik Sørensen 1838—1871

Som berørt overtager *Frederik Sørensen* Fædrenegaarden efter sin Stedmoder. Han var da 23 Aar gl.

Frederik Sørensens Skøde paa Gaarden er saaledes lydende:
»Underskrevne Mette Marie Pedersdatter, Enke efter afdøde Sognefoged og Gaardmand Søren Jensen af Lil Thorup i Borritz Sogn med min antagne Laugværge Gaardmand Peder Pedersen Staaholm af Gammelstrup, tilstaar herved at have solgt, ligesom

Ane Cathrine Laustdatter
af Søndergaard
i Gammelstrup

jeg herved for mig og mine Arvinger sælger og skiøder og aldeles afhænder til min Søn Frederik Sørensen min ejende og iboende Gaard i Lilthorup, Borritz Sogn af Hartkorn 3 Tdr. 7 Skp. 1 Fdk. $\frac{1}{2}$ Alb. med Kirke-Korn og Qvægtiende deraf samt der i Gaarden værende Besætning, Ind- og Udbo med Undtagelse af hvad jeg deraf har forbeholdt mig og allerede taget i Besiddelse.

Og da min Søn bemeldte Frederik Sørensen har fyldestgjort mig for Kiøbesummen — 400 Rdr. Sedl., saa skal for nævnte Gaard og Eiendomme tilhøre ham med fuldkommen Eiendomsret fri for hver Mands Tiltale.

Til Bekræftelse under min og Laugværges Underskrifter i Overværelse af Vitterlighedsvidner.

Skrevet i Viborg d. 4. Marts 1838.

Mette Marie Pedersdatter
m. f. P.

Som Laugværge
Peder Pedersen Staaholm
m. f. P.

Læst ved Fjends-Nørlyng Herreders Ret 10. April 1838«.

I Tilslutning til Skødet maa Frederik S. udstede en Obligation til sine Sødskende; den lyder som følger:

»Underskrevne Selvejergaardmand Frederik S. af Lilthorup ved min Kurator Gaardmand Jens Jørgensen af Stanghede tilstaa herved at være skyldig efternævnte mine Sødskende, nemlig:

1. Niels Sørensen paa Hald Mark	50 Rbd.
2. Christen Sørensen i Daugbjerg	50 »
3. Hans Sørensen i Lilthorup	100 »
4. Birthe Cathrine Sørensdatter, gift med Gaardm. Anders Pedersen i Sparkjær	25 »
5. Ane Sørensdatter i Lilthorup, ugift	50 »
samt desuden en Sengs Klæder, 1 Ko,	
2 Faar og frit Bryllup anslaaet til Værdi	80 »

6. Catrine Sørensdatter, 1 Sengs Klæder,
1 Ko, 2 Faar, en Dragkiste og frit Bryllup
7. Johanne Sørensdatter samme Naturalier
som No. 6.«

Efter fyldestgørende Redegørelse om Arvemidlernes Forrentning og Udbetaling pantsætter Frederik S. »med Prioritet og Panteret næstefter 300 Rd. Sedler min eiende og iboende Gaard . . . med Besætning, Indbo og Udbo, Intet undtagen« til sine Sødskende.

Endvidere maa Frederik S. svare sine Stedmoder Aftægt. Kontrakten, der omfatter denne, gengives:

»Da jeg Frederik Sørensen af min Moder Mette Marie Pedersdatter er bleven tilskiødet min Fædrenegaard i Lilthorup saa har jeg i den Anledning forpligtet mig til:

1. aarlig at levere hende for Livstid 4 er fire Tønder . . . vel rendset Rug med en Halvdel hvert Aars Mikkelsdag og Kyndelsmisse paa hendes Bopæl i Gammelstrup uden Udgifter for hende.

2. foddrer og græsser jeg hende aarlig 2 Faar med Yngel, dog sidste ei længere end til Mikkelsdag. Hvis en eller begge Faarene skulde dø, da er jeg endvidere forpligtet til at indsætte andre i de dødes Sted uden Betaling.

Til Bekræftelse under min og Kurators Underskrivter i Overensstemmelse af Notarius publicus.

Foranførte Præstationer skulde være prioriteret og panteberettiget i samtlige de mig tilskiødede Eiendomme, næst efter 300 Rbd. Sedl. og min Gjeld til mine Sødskende efter Obligation af Dags Dato.

Skrevet i Viborg d. 7. April 1838.

Frederik Sørensen. Som Kurator Jens Jørgensen.«

Ydelserne kapitaliseredes til Rbd. 88.4.8 og indførtes i Fjends Nørl. Herr. Ret 10. April 1838, med samme Datering som Pant til hans Sødskende.

Saa sidder Frederik Sørensen inde med Fædrenegaarden. Ved Søren Jensens Giftermaal med Mette Marie Pedersdatter var egentlig en ny Slægt blevet Indehaver af den gamle Gaard, men ved Frederik S. blev Gaarden bevaret for Slægten, thi han er ved sin Moder ud af Slægten lige fra Hans Pedersen, der havde Gaarden 1713.

Aaret efter Overtagelsen gifter Frederik S. sig med *Ane Catrine Laustdatter* af Søndergaard i Gammelstrup, hvor hun er født 26. Oktober 1814. Vielsen fandt Sted 30. Marts 1838 i Gammelstrup Kirke, Ane Catrines Fader Laust Nielsen Søndergaard

var død om Efteraaret forud 20. November 1837. Laust Søndergaard har i sit Testamente, oprettet 13. December 1833, bestemt, at hver af hans 5 Døtre skulde have i Arv 200 Rbd. Sølv. Denne anseelige Medgift har bidraget betydelig til, at Frederik S. i Løbet af et Par Aar delvis faar udbetalt de omfattende Arveparter til sine Sødskende, saaledes at han efter sit Bryllup sidder nogenlunde frit inden Døre uden at se Kreditorer til alle Sider.

Pantedokumentet, der er udstedt til hans Sødskende, faar Tilføjelserne:

»Efter Obligation har jeg imodtagen 25 Rbd. med sine Renter den 30. Oktober 1838 vedstaar. *Anders Pedersen* i Sparkjær.«

Paa samme Maade kvitterer Niels Sørensen paa Hald Mark 26. April 1839 for sin Arvepart 50 Rbd., og Christen Sørensen for sine 50 Rbd. 11. Juni 1839.

I Aaret 1840 29. Januar afgaar Frederik S.' Søster Ane Sørensdatter ved Døden. Hun har antagelig tjent sin Broder Frederik S.

Skiftet efter hende er et omfangsrigt Dokument, det findes opbevaret i Over Taarup. I Korthed skal nævnes nogle Enkeltheder, som ikke er uden Interesse til Belysning af Tidsforholdene og Slægten i Over Taarup.

Ved Skiftets Behandling anføres det, at Frederik S. efter udstedt Obligation skylder Ane S. 50 Rbd. samt en Sengs Klæder, 1 Koe og 2 Faar og frit Bryllup alt til en Værdi af 80 Rbd. Da Bryllupet nu bortfalder, forment Værgen, Gaardmand Jens Jørgensen af Stanghede, at i sidstnævnte Sum bør afgaa 30 Rbd.

Skiftesamlingsdagen fremlagde Frederik S. en Regning, der beløb sig til 26 Rbd. 3 M., over Omkostninger, han havde haft ved sin Søsters Begravelse. Af Regningen ses det, at der til Begravelsen var medgaaet 12 Skp. Rug, 4 Skp. Malt, 30 Potter Brændevin, 3¹/₂ Lispd. Oksekød m. m. Ligtalen kostede 3 Rbd.

Boet udgør ved Skiftet 25. November 1840, efter at Anes Ejendele var solgt ved Auktion og efter fragaaet 47 Rbd. til Begravelsesomkostninger m. v., noget over 103 Rbd., der deles mellem hendes Brødre, herunder Jens' Søn Peder i Fusager, med 17 Rbd. til hver, Birthe Cathrine faar 8 Rbd., og Halvsøstrene Cathrine og Johanne maa nøjes med 4 Rbd. hver. Beløbene udbetales og Anes Andel i Sødskendepantet udgaar af dette 1840.

Dokumentet har yderligere Kvitteringer, som indføjes her:

»Da min Hustrue Cathrine Sørensdatter efter denne Obligation tilkommende Varer, hvorfor jeg Dags Dato har givet Overformyndieriet Afkald, har jeg modtaget med en forsvarlig Sengs Klæder, en Dragkiste, en Ko, 2 Faar, ligesaa og Bryllupet, og meddeler derfor min Qvittering.

Skrevet den 23. Juni 1847.

Niels Lausen.

Min Andeel i nærværende Obligation med til Dato forfaldne Renter er mig i Dag indbetalt og kan Obligationen for mit Vedkommende af Pantebogen udslettes.

Viborg den 15. December 1849.

Hans Sørensen.

Det mig efter denne Obligation tilkommende, nemlig frit Bryllup, Dragkiste, Koe og Faar har jeg modtaget og kan Obligationen for mit Vedkommende af Pantebogen udslettes.

Viborg den 14. Oktober 1850.

Johanne Sørensdatter. Som Laugværge Peder Pedersen.«

Resten af denne Obligations Paalydende og de Cathrine og Johanne Sørensdøtre tilkommende Varer er udslettet i Retten den 18. November 1851.

Af disse Tilføjelser ses det, at Frederik S. efterhaanden har opnaaet at faa Arveparterne til sine Sødskende fra Haanden; han er igennem disse Aar, som er Opgangstider paa Landets Jordbrug, gaaet fremad i Velstand, saaledes at disse Udbetalinger kunde ske.

Ogsaa Pantegælden af 1837 faar Frederik S. betalt 1847 mod Kwittering af Jens Nielsen Dahlsgaard i Løvel, der havde giftet sig med den oprindelige Kreditors Enke.

Faa Aar efter Frederik S.' Overtagelse af Fædrenegaarden træder den nye Matrikul, som allerede er nævnt foran, i Kraft 1844. Det gamle Hartkorn fra 1688, som fulgte med Gaarden efter Udskiftningen, forøges nu fra 3.7.1.¹/₂ til 4.0.2.1¹/₄. Skovhartkornet, som ikke har været nævnt i de seneste Aar, bortfalder helt. Gaardens Jorder faar Matr. Nr. 2.

Hos Frederik S. tjener Broderen Hans og Ane Cathrines Søster Ane Malene gennem en længere Aarrække. Ane Malene er kommet til Over Taarup i Efteraaret 1843. De bliver forlovet og Bryllupet finder Sted den 18. November 1851.

Hans og Ane Malene faar en Del af Over Taarups sydligste Jorder, der faar Matr. Nr. 2b og sættes i Hartkorn 0.4.3.1¹/₂. Deres Hjem kaldes »Søborg«, der i vore Dage er udvidet betydeligt med Jordarealer. Frederik S.s Jorder faar Matr. Nr. 2a og nedsættes i Hartkorn til 3.3.2.2³/₄.

Frederik S. Aftægtskontrakt til sin Moder i Gammelstrup faar i denne Anledning tilføjet en Ændring:

»Jeg tillader, at den af Aftægtsyderen bortsolgte Parcel Matr. Nr. 2b af Hartkorn 4 Skp. 3 Fdk. 1¹/₂ Alb. maa udgaa af det

mig ved nærværende Contract stillede Pant ;og Parcellisten Hans Sørensen har forpligtet sig til at yde mig aarlig 4 Skp. Rug, saa faar min Søn Frederik at yde mig kun 3½ Tdr. Rug aarlig.

Gammelstrup den 27. Januar 1853.

Peder Pedersen og hans Kone Mette Marie Pedersdatter.

Næst forestaaende Paategning er læst ved Fjends-Nørlyngs Herreders Ret og prot. Fol. 108.«

Et Par Aar efter, da Mette M. Pedersdatter er afgaaet ved Døden, faar Kontrakten Tilføjelsen:

»Denne Contract bedes udslettet paa Grund af, at Aftægtsnydersken Mette M. Pedersd. er død den 1ste Juni 1855 ifølge vedlagte Begravelsesattest af 28. Juni 1857.

Udslettet i Retten den 11. August 1857.«

Gennem Aarene sker der store Frasalg af Jorder fra Over Taarup. Jordstykket Matr. Nr. 2b til Søborg, der allerede er nævnt, er det første Indhug i den gamle Gaards Jorder. I Aaret 1868 tilbagekøber dog Frederik S. af Mads Pedersen (se om ham senere) Engparcellen Matr. Nr. 2c til Forening med Matr. Nr. 2a. Købesummen er 100 Rd. Rigmønt, der betales ved Købet.

Senere afhænder Frederik S. til sin Svigersøn Niels Christensen, som efter den nærliggende Foldbjerggaard i Fusager, hvor han har hjemme, kaldes Niels Foldbjerg. Han er født i Smollerup 1838 og er gift med Frederik S.s Datter Ane Catrine f. 1841. Bygningerne til denne Ejendom opføres Øst for det gamle Bosted. Arealet, der afgives fra Hjemgaarden, og som faar Matr. Nr. 2d, udgør 9 Tdr. Land. Gennem Aarene indkøbes 7 Tdr. Land fra Neder Taarup, saaledes at denne Ejendoms nutidige Areal udgør 16 Tdr. Land. Niels Foldbjerg, der var en driftig Mand, har denne Ejendom i en kort Aarrække, hvorefter han solgte den til Henrik Nielsen, og flyttede til Jegstrup ved Viborg. (Se senere om Ejendommen under Søren Frederiksen og Søborg.

Frederik S. og Hustru har Børnene:

1. Søren, f. 1839, død 1840.
2. Ane Catrine, f. 9. Januar 1841, gift 13. December 1864 med Niels Christensen Foldbjerg. De har 5 Børn, hvoraf en Del døde tidlig. En Søn Laust Christensen bor i Romlund.
3. Mette Kirstine, f. 21. August 1842, død 9. April 1845.
4. Mette Marie, f. 18. Juni 1844, gift med Veteran fra 1864 Ib Mathiesen, Gaardejer i Romlund. De havde to Døtre, den

ene døde tidlig, den anden rejste til Amerika, er ogsaa død. Ib døde 1902, 71 Aar gl., hvorefter Mette Marie solgte Gaarden og byggede sig et Hus i Romlund By. Her havde hun sin Søstersøn *Laust* hos sig, og hun hyggede sit Hus og Have med

Færdal, Vej Gissum Kilde.

mange smukke Blomster og blev kendt under Navnet »Blomsterkonen«. Hun stod i nært Samarbejde med Indre Mission.

Om Ib fortælles det, at han kom til Over Taarup for at bejle, men han var ikke helt klar over, hvilken af Frederik S. Døtre, der skulde være den udkaarne. Han havde vistnok tænkt sig at faa Ane Catrine, men da hun formodentlig allerede var hemmelig forlovet med Niels Foldbjerg, sagde hun nej. Men Mette Marie, der da kun var 16 Aar, spurgte nu sin Moder, om ikke hun skulde tage ham — og saadan blev det.

5. *Mette Kirstine*, f. 29. Marts 1846, gift 21. December 1875 med Murer *Jesper Jespersen*, f. i Staarup 21. December 1849. De boede først i Viborg, havde derefter Jespers Fødehjem i Staarup, men flyttede senere til Ravnstrup. De ligger begge begravede paa Ravnstrup Kirkegaard.

6. *Birthe Catrine*, f. 30. September 1848, gift med Væver *Jens Peder Pedersen Bach* i Romlund. Birthe C. døde 1902. Jens P. giftede sig anden Gang med *Bergitte Marie Hansen* fra Elsborg. Børnene er: *Joh. Peter*, *Helene Frederikke*, *Katrine*, *Anna*, *Harald* og *Johanne*, hvoraf 3 rejste til Amerika.

7. *Søren*, f. 1. Februar 1852, se om ham i næste Afsnit.

8. *Laurs*, saaledes er hans Navn indført i Kirkebogen, men han blev kaldt *Laust*, er f. 19. November 1854. *Laust* lærte Skomagerhaandværket og rejste omkring 1879 til Amerika. Han prøvede forskelligt og rejste meget omkring derovre. Engang

overnattede han under en Jernbanevogn, der var beboet af tvivlsomme Mænd. Da de hørte ham pusle neden under, skød de gennem Vognbunden uden dog at ramme ham.

Senere »tog han Land«, som var frit, blot skulde han godtgøre at have sovet paa Arealet i 2 Nætter. Laust havde dog mest Lyst til Skomagerfaget, som jo ogsaa gav rede Penge straks. Indianerne vilde ogsaa have deres Fodtøj istandsat hos ham, og saa naar de ingen Penge havde, men i saa Tilfælde kunde de være ubehagelige. Men Laust havde altid Bøssen hos sig, og naar han tog til den, forsvandt de straks.

Laust søgte at formaa Broderen Søren og Hustru Abelone til at rejse til Amerika, de skulde saa overtage Lausts Jord. Men Søren foretrak at blive hjemme og dyrke Lille Taarups magre Sandjorder.

I 1894 var Laust en Tur i Danmark. Før han rejste til Amerika, var det spaaet ham, at hans Kone endnu ikke var født. Efter Hjemkomsten kommer han Spaadommen i Hu. Han faar nu Øje paa sin Broders Pige, den 19aarige *Trine*, som han ogsaa bliver gift med, og efter nogle Maaneders Forløb rejste de begge til Amerika. *Trine* var hjemmehørende i Kvols, hvor hendes Moder *Petrine Hansen* for nylig er død, 84 Aar gl.

Forfatt.s Meddeler skriver om Laust: Jeg kan lige huske ham, han var altid glad og sang saa smukt som kun faa kan synge. Han sang bl. a.: »Skade at Amerika ligger saa langt herfra«. Han havde en særlig Evne til at efterligne andres Stemmer, og »med denne Evne vilde han sikkert have blevet en ypperlig Skuespiller«. Alle var glade ved Samværet med Laust.

Laust og *Trine* har mange Børn, der angives 10. I Breve hjemtil nævnes: *Anne, Frederik, Mabel, Emme* og *Louis*. To af Sønerne var Deltagere i Verdenskrigen i Frankrig. Den ene er meget høj, højere end den nu afdøde Kong *Christian den X.*

I et Brev, skrevet 1919, meddeler Laust, at han har købt et Hus med 5 acres Land i Udkanten af *Gordon* i *Nebraska*. Jorden lader han udstykke i Byggegrunde, og han tjener en Del paa denne Forretning.

Det sidste Brev, Laust skriver hjem, er dateret 19. November 1926. I dette fortæller han, at han er syg. Sygdommen er en Blærelidelse, der volder ham stort Besvær, og han udtaler, om han nu snart maa komme »fra denne Verdens Sorg over paa den anden Side, hvor der er evig Glæde«. Han skal være død kort Tid efter dette Brevs Afsendelse. *Trine* skriver senere, at hun har rejst en Mindesten paa Lausts Grav. *Trine* lever hos sine Børn.

9. *Frederikke*, f. 18. Juni 1857, gift med *Laust Thomsen*, Aj-

strup. De boede i Højslev Kirkeby og har Børnene: *Laura, Kathrine, Thora, Marie og Hilda*. Frederikke døde 1934.

10. *Ane Catrine*, f. 29. November 1859, gift med *Jens Chr. Christensen*, yngste Søn af Veteran fra Treaarskrigen *Christian Eriksen*, gift 2 Gange, boende i en gammel Slægtsgaard i Romlund og blev 89 Aar gammel. *Jens Chr.* og *Catrine* boede paa *Viborg Nørremark*, senere i *Fusager* og *Sparkjær*. De har Børnene *Kristian*, død, *Frederik, Laura, Katrine, Johannes*, Tømrermester i *Sparkjær*, og *Ida*. Den gamle Bedstefar *Christian Eriksen* kunde gaa den lange Tur fra *Romlund* til Hjemmet i *Fusager*, og han var en kærkommen Gæst, især for Børnene. *Catrine* havde stor slægtshistorisk Interesse og samlede Avisudklip om Egn og Slægt. *Catrine* og *Jens Chr.* levede deres Alderdom i *Finderup*, hvor *Catrine* døde 1936 og *Jens Chr.* døde 9. December 1939; de ligger begravet paa *Finderup Kirkegaard*.

I Over *Taarup* brændtes *Jydepotter* til omkring 1870. *Frederik S.* yngste Datter *Ane Catrine* har fortalt herom. Som Barn fik hun ved een af de sidste Brændinger sin ene Fod forbrændt, saa hun havde Ar deraf hele Livet. En *Lysetøbegyde*, der endnu er bevaret, findes hos hendes Søn, Tømrermester *Johannes Christensen* i *Sparkjær*.

Frederik S. har i de sidste Aar paadraget sig en Del *Smaagæld* og beslutter 1871 skønt kun 56 Aar gl. at overdrage *Gaarden* til Sønnen *Søren Frederiksen*, der da var ganske ung, kun 21 Aar og ugift.

Skødet, der udfærdigedes i denne Anledning, gengives i sin Helhed:

»Jeg underskrevne Gaardmand *Frederik Sørensen* af *Lille Thorup, Borrits Sogn*, tilstaar herved at have solgt, ligesom jeg herved sælger, skjøder og aldeles afhænder og overdrager til min Søn *Søren Frederiksen* sammesteds, min eiende og iboende *Gaard*, der under Matr. Nr. 2a staaer for Hartk. 3 Tdr. 3 Fdk. $\frac{1}{2}$ Alb. Glskat 20 Rd. 65 Sk., Parcel Matr. Nr. 2c af Hartk. 2 Fdk. $\frac{3}{4}$ Alb. Glskat 46 Sk., Kirke, Korn og Qvægtiende og Konge-Qvægtiende, Besætning og Kreaturer, Gaards- og Avlsredskaber, Ind- og Udbo, af hvilke Sidste jeg forbeholder mig at udtage hvad jeg og *Hustrue* have Brug for, naar vi flytter ind i vor Aftægtsleilighed.

Denne Afhændelse sker paa følgende Vilkaar:

1, Eiendommen modtages af *Kjøberen* idag og paatager han sig fremdeles dens Bestyrelse og Drift.

Endvidere indeholder Skødet Forpligtelser til Forrentning og Indfrielse af 1200 Rd. Gæld til forskellige Kreditorer samt respektive tinglæste Dokumenter angaaende en Vej for Matr. Nr.

2b, en lille Engparcel til Gaardmand Niels Jensen i Ravnstrup og Aftægtskontrakten »capitaliseret til 800 Rdl. Rgm.«

Skødet slutter med:

»Og da Kjøbesummen 2318 Rdl. Rgm. er berigtiget ved at Kjøberen overtager sig den nævnte Gæld og for 1118 Rdl. Rgm. har udstædt lovlig Panteobligation til sine Sødskende, saa skal denne forannævnte Gaard, Parcel, Tiendeanparter og Besætning tilhøre Kjøberen Søren Frederiksen med alle Herligheder, Retigheder, Pligter og Byrder, hvormed jeg selv har eiet Samme ifølge Skjøder thinglæste 10. April 1838 og 2. Juni 1863.

Til Bekræftelse underskrives dette Skjøde baade af Sælger og Kjøber vidnerfast.

Ved Nærværelse i Viborg, 26. Juli 1871.

Frederik Sørensen.

Søren Frederiksen.

Som beskikket Kurator *Mads Pedersen*. Til Vitterlighed: *Niels Møller*, Sognefoged i Borrits S. . . . Læst i Fjends og Nørlyng Herreders Ret 1. August 1871«.

Som nævnt i Skødet maatte Søren Frederiksen udstede en Aftægtskontrakt til sine Forældre. Omfangsrig i Enkeltheder er dette Dokument. Det var de gamles Stolthed i de Tider, naar de afstod Gaarden, at kunne sikre sig en solid Aftægt paa deres Livsaften. Da dette Dokument ikke er uden Interesse for Tiden og Slægten, gengives det i sin Helhed som følger:

»Underskrevne Gaardmand Søren Frederiksen af Lille Thorup Borrits Sogn tilstaar herved i Anledning af, at jeg har modtaget Skjøde paa min Fædrengaard, at have forpligtet mig til at yde mine Forældre Frederik Sørensen og Hustru deres Levstid saadan Aftægt, nemlig:

1. Til Beboelse for Dem skal jeg efter 3 Maaneders Varsel opføre 5 Fag forsvarligt nyt og godt Huus til vestre Ende af Stuehuset, hvert Fag 2 $\frac{1}{2}$ Alen og 10 Alen viid, som forsynes med Loft, Vinduer og Døre, Skorsten, Kakkellovn, Bageovn og Grubekjedel. Aftægtslejligheden indrettes saaledes som Aftægtsfolkene ønske og bestemme, og Sammes aarlige Vedligeholdelse paa Tag og Fag bekostes af mig, uden ringeste Udgift for mine Forældre.

Ved den nordre Side af Aftægtsboligen er jeg pligtig til at udlægge et Stykke Jord paa 38 Alens Længde og 20 Alens Bredde til Have for Aftægtsfolkene. Denne Jord er jeg endvidere pligtig til at holde forsvarlig indhegnet, og den fornødne Gødning dertil ere mine Forældre berettigede til at tage af min Mødding.

2. I denne deres Bopæl skal jeg aarlig levere dem deres Livstid uden Betaling og Vederlag i gode og sunde Varer med forsvarlig

Maal og Vægt: 6 Tdr. Rug, 2 Tdr. Byg, Halvdelen den 1ste Maj. 2 Skp. Boghvedegryn med 1 Skp. den 1ste Januar og 1 Skp. den 1ste Maj. 4 Tdr. Kartoffler i Optagningstiden, de smaa fra tagne; 2 Potter nymalket Mælk daglig hver Morgen. 1 $\frac{1}{2}$ Pd. Smør den 1ste i hver Maaned. 32 Pd. Ost med 16 Pd. den 1ste Juni og 16 Pd. den 1ste Oktober. 8 Snese Æg med 4 Snese til Paaske og 4 Snese den 1ste August. 56 Pd. saltet og røget Flæsk fra den bagerste Del af Svinet, den 2den Februar 3 Pd. Ister, i Slagtetiden 1 Skp. Salt, 1 Pd. Humle, 10 Alen Hørlerred, $\frac{1}{2}$ Pd. Sukker (Kandis), $\frac{1}{2}$ Pd. Bønner, $\frac{1}{2}$ Pd. Sikorie, alt paa Anfordring. 2 Pd. Kardus til Skraa og 2 Potter Brændevin den 1ste i hver Maaned. 8 Rdl. i Penge med 4 Rdl. den 1ste Maj og 4 Rdl. den 1ste November.

3. Mine Forældre er berettigede til at udtage til Klipping om Foraaret 4 Faar. Disse Faar udtages paa den Maade, at jeg tager først 1 Faar og derefter mine Forældre 1 og saa fremdeles indtil Aftægtsfolkene have erholdt deres Faar til Klipping. Endvidere ere mine Forældre berettiget til at udtage af min Faareflok i Efteraaret til Klipping og Slagtning 2 Faar og 2 Lam paa samme Maade som ovenfor er bestemt med Faarene til Klipping. Dog skal Lammene udtages af de Lam, som jeg har bestemt til Slagtning.

4. Ved eller i Aftægtsboligen skal jeg aarlig hvert Aar 14. Juli levere mine Forældre 8000 Stk. gravede Skudtørv af almindelig Størrelse og 1 Læs Lyng alt forsvarligt tørt og godt. Af Gaardens Tørvehus er Aftægtsnyderne berettigede til at fordr fraskilt 1 Fag til Opbevaring af deres Tørv og Lyng og jeg er forpligtet til at indsætte Brændselet efter deres Anvisning.

5. Aftægtsnyderne ere berettigede til aarlig at grave 4000 Stk. Skudtørv til Salg, dog er jeg berettiget til at anvise dem Stedet, hvor Gravningen maa ske.

6. Aftægtsnyderne have fri og uhindret Adgang til Gaardens Brønd, Bagerovn og Bryggers samt berettiget til at afbenytte alle dertil henhørende Redskaber.

7. I Sygdoms- og Svagheds-Tilfælde er jeg pligtig til at pleje og opvarte Aftægtsfolkene, bage, brygge og vaske for dem, alt forsvarligt og godt samt udført til de rigtige Tider.

8. Naar en af Aftægtsfolkene ved Døden afgaar, bortfalder der aarlig 1 Skp. Boghvedegryn, 2 Td. Rug, 4 Skp. Byg, 2 Td. Kartoffler, 6 Pd. Smør, 16 Pd. Ost, 2 Snese Æg, 16 Pd. Flæsk, Halvdelen af de til Klipping og Slagtning bestemte Faar, men iøvrigt Intet.

9. Skulde Aftægtsmanden først afgaa ved Døden bortfalder baade Tobak og Brændevin. Jeg er forpligtet til at aarlig at

køre 4 Ture med mine Forældre, hver Tur ikke over 2 Mil fra min Gaard.

10. Naar Aftægtsfolkene ved Døden ere afgaaede, er jeg pligtig til at besøge og bekoste deres læderlige og anstændige

Over Taarup 1939.

Jordefærd efter Egnens Skik og Brug imod som Vederlag derfor at beholde deres Efterladenskaber.

11. Skulde Aftægtsfolkene faa i Sinde at flytte bort fra Gaarden, da er jeg pligtig til at levere dem deres Aftægt paa Bopæl, naar denne ikke er over 2 Mil fra min Gaard, men i saa Fald bortfalder baade Mælk og Ildebrændsel imod at jeg derfor udbetaler til Aftægtsfolkene en Erstatning af 20 Rdl., der betales med 10 Rdl. 11. Juni og 10 Rdl. i 11. December Terminer.

12. Aftægtsfolkene er berettiget til igen at flytte til deres Aftægtsbolig og der igen at erholde deres Aftægt efter nærværende Contract.

13. For Tydeligheds Skyld bemærkes, at Salt, Humle og Hørslærred leveres paa Forlangende; Sukker, Kaffe og Sichorie den 1ste i hver Maaned. Den i 5. Post anmeldte Tørveskjærret maa ikke overdrages til Anden. Aftægtsfolkenes Korn skal jeg føre frit til og fra Mølle.

Til Sikkerhed for alt Foranførte pantsættes herved med Prioritet og Panteret næstefter 1200 Rdl. Rgm. min ejende og iboende Gaard, der under Matr. Nr. 2a staar for Hartk. 3 Tdr. 3 Fdk. $\frac{1}{2}$ Alb. Glskat 20 Rdl. 65 Sk., Parcel Matr. Nr. 2c af Hartk. 2 Fdk. $\frac{3}{4}$ Alb., Kirkes, Korn- og Qvægtiende og Konges Qvægtiende, Sæd, Avl, Afgrøde og Besætning, Ind- og Udbo samt det Pantsattes Forsikringssum.

Aftægtspræstationerne udregnet paa lovbealet Maade, Kornet

efter Kapitelstaxten er aarlig 142 Rdl., der 5 Gange taget er	710 Rdl. Rgm.
Bopæl og Begravelse	90 » »
	Ialt 800 Rdl. Rgm.

Skulde mine Forældre ønske deres Aftægtspræstationer leverede til andre Tider eller i mindre Quantiteter, da er jeg pligtig til at rette mig efter deres Bestemmelse i saa Henseende.

Til Bekræftelse under mit Navn vidnerfast.

Lille Thorup, den 30. August 1871.

Søren Frederiksen.

Curator Mads Pedersen.«

Efter yderligere behørig Underskrifter bliver Dokumentet læst i Fjends-Nørlyngs Herreders Ret 9. Januar 1872.

Aftægtskontrakten faar gennem Aarene Tilføjelserne omfattende Magelægskødet 1875 (læst 11. Januar 1876), som Frederik S. giver sit Samtykke til, vedrørende Jordstykket, hvorpaa Gaarden havde ligget Øst for Neder Taarup, og Matr. Nr. 2h, som 1882 (læst 8. August) overgaar til Søborg, og hvortil Ane Katrine giver sit Samtykke. (Se senere om disse Ejendomshandler).

Som nævnt i Skødet maatte Søren Frederiksen ogsaa udstede en Panteobligation til de af sine Sødskende, som endnu ikke havde faaet Arvepart hjemmefra. Dokumentets Ordlyd er:

»Jeg underskrevne Gaardmand Søren Frederiksen af Lille Thorup, Borrits Sogn, tilstaar herved at være skyldig til:

1, Laust Frederiksen	300 Rd. Rgm.
2, Mette Kirstine Frederiksen	100 » »
1 Ko af Værdi 30 Rd., Bryllup eller 30 Rd. og 2 Faar eller 10 Rd.	
3, Birthe Cathrine Frederiksen	100 » »
1 Sengs Klæder eller 30 Rd., en Ko eller 30 Rd., Bryllup eller 30 Rd., 2 Faar eller 10 Rd. og 1 Dragkiste eller 16 Rd.	
4, Frederikke Frederiksen	100 » »
Varer ligesom Birthe Cathr. Frederiksen og	
5, Ane Cathrine Frederiksen	100 » »
Varer ligesom Birthe Cathr. Frederiksen	

Tilsammen 700 Rd. Rgm.

og Varer af Værdi 418 Rd. Rgm.

Efter behørig Redegørelse om Arvemidlernes Forrentning og Udbetaling pantsætter Søren Frederiksen »med Prioritet og Panteret næstefter 1200 Rd. Rgm. og Aftægt til (sine) Forældre

(sin) eiende og iboende Gaard . . . (med) Sæd, Avl og Afgrøde, Besætning, Ind- og Udbo samt det Pantsattes Assurancesumme til sine Sødskende. Dokumentet har samme Dateringer som Aftægtskontrakten.

Gennem Aarene faar denne Panteobligation en Række Tilføjelser og sluttelig skrives:

»Nærværende Obligation kvitteres herved som i det Hele indfriet baade for Kapitaler, Varer, Bryllupper m. v. og kan udslettes af Pantebogen.

For Mette Kirstine Frederiksen hendes Mand Jesper Jespersen, Murer i Viborg, og for Birthe Cathrine Frederiksen hendes Mand Jens Peder Pedersen, Romlund, og med de mindreaarige Frederikke Frederiksen og Ane Cathrine Frederiksen deres beskikkede Kurator Gaardmand Mads Pedersen af Lille Taarup.

p. t. Viborg den 10. August 1881.

Laust Frederiksen.

Mads Pedersen.

Jesper Jespersen.

Frederikke Frederiksen.

Jens Peder Pedersen.

Ane Cathrine Frederiksen.

Aflyst i Retten 23. August 1881.

«

Efter at Frederik Sørensen saaledes paa heldig Maade havde afhændet Gaarden til sin unge dygtige Søn, sikret sig selv og sin Hustru Aftægt og sine Børn Arveparter ud af Gaarden, lever han som Aftægtsmand nogle Aar.

En Dag havde Frederik S. været i Viborg. Den følgende Dag, den 11. November 1878, »blev han fundet død paa Marken« (Borris Kirkebog). Han blev begravet den 18. s. M., 63 Aar gl. Datteren Cathrine har fortalt, at Dagen før han fandtes, kom en Rytter ind i Gaarden og aabnede en Overdør. Ved Eftersyn fandtes ingen Rytter. Dagen efter kom en virkelig Rytter og meddelte Frederik S.s Død.

Hans Hustru Ane Cathrine levede endnu en lang Række Aar derefter og bestyrede Huset i Fædrenegaard for hendes unge Søn. Hun døde den 11. Marts 1893. De er begge begravede paa Borris gamle Kirkegaard.

Et stort Portræt af Ane Cathrine findes opbevaret i Over Taarup.

Over Taarup under Søren Frederiksen 1871—1931

Saa sidder Søren Fr. inde med Fædrenegaarden, han er endnu ganske ung, som allerede nævnt kun 21 Aar gammel, og hans Onkel *Mads Pedersen* i Søborg er i nogle Aar hans Kurator. Men Forældre og Sødskende har vel næret Tillid til Søren eftersom de betror ham Hjemgaarden. Det bliver nu hans Sag ud af Gaarden at skaffe sine Forældre deres gode Udkomme og sine Sødskende deres Arveparter og selv skal han jo ogsaa leve. Han er endnu ugift.

De første Aar forløber stille hen, men saa begynder Søren Fr. at røre paa sig med at faa sine Sødskendes Arveparter udbetalte, samt ved Ejendomshandser at faa afrundet sin Gaards Ene-mærker.

Af en Panteattest ser vi, at Søren Fr. 1876 gør Laan, stort 3000 Kr., hos Gaardmand Hans Jensen i Finderup, hos hvem han yderligere gør Laan 1879 paa 1000 Kr. og 1881 paa 600 Kr., ialt 4600 Kr. I August Maaned 1881 har han udbetalt sine Sødskendes Arveparter og Kvitteringen herfor indføres i Dokumentet og aflyses i Retten, som angivet ovenfor. Laanet hos H. Jensen er dog betydelig større end hans Sødskendes Arvelods; men han har nu faaet samlet sin Gæld paa een Haand.

Samtidig med, at disse Arveparter ordnes, sker ogsaa en Række Ejendomshandler.

Først bringes til Udførelse Magelægget af 1875 med Ejeren i Neder Taarup, som faar den Del af Over Taarups Jord, hvor den gamle Gaard laa indtil 1815, medens Søren Fr. til Gengæld faar et Stykke af Neder Taarups Jorder umiddelbart liggende Vest for Over Taarup, se Frederik S. Aftægtskontrakt ovenfor. Disse Jordstykker gaar lige ind i henholdsvis Matr. Nr. 1a og Matr. Nr. 2a uden særlige Matrikulsnumre. Magelægget var særdeles heldig for begge Gaarde.

Aaret efter, altsaa 1876, køber Søren Fr. Henrik Nielsens Ejendom, og Henrik Nielsen flytter til et mindre Jordbrug paa Søborg Mark. I Købet medfølger Bygninger, Avl og Besætning, og Købesummen er 2380 Kr. Umiddelbart efter sælger Søren Fr. denne Ejendom for 2400 Kr., men forbeholder sig Matr. Nr. 2g, et kileformet Areal, liggende mellem Nr. 2a og Nr. 2d.

I to af Herredskontoret i 1881 udstedte Panteattester fremgaar det, at Søren Fr. er Ejer af Jorderne:

Matr. Nr. 2a Hartkorn 3.0.2.2^{3/4}
 » » 2c » 0.0.2.0^{3/4}
 » » 2g » 0.0.2.2^{3/4}

eller ialt Hartkorn 3.2.0.0^{1/4} med tilhørende Kirke-, Korn-, Kvæg- og Kongetiende. I Attesterne gøres Rede for de forskellige Forpligtelser, der paahviler Ejendommen, og som er nævnt i Skødet, og endvidere omtales tre Panteobligationer, som Søren Fr. har udstedt 1876, 1879 og 1881 for Laan af 4600 Kr. hos Gaardmand Hans Jensen i Finderup. Tillige nævnes en Lejekontrakt, læst 10. Marts 1874 til Jørgen Christensen, kaldet Christen Als, paa et Hus med Jord.

I 1882 frasælger Søren Fr. et Stykke Jord Matr. Nr. 2h, Hartk. 1 Skp. 2^{3/4} Alb., som gaar til Gaarden Søborg. Dette Areal er den aller sydligste Del af Over Taarups Jorder. Søren Fr. Hartk. paa Matr. Nr. 2a nedsættes til 2.7.2.0 og Gammel-skatten gaar ned til 39 Kr. 21 Øre.

I Aaret 1883 bliver Søren Fr., 31 Aar gl., gift med *Abelone Nielsen* af Mosegaard i Sparkær. Vielsesdagen er den 26. Juni og Forloverne er Svigerfaderen Niels Johansen og Søren Fr. tidligere Kurator Mads Pedersen af Søborg. En ny Generation vokser da op i den gamle Gaard. Søren Fr. og Abelones Børn er: *Frederik, Kathrine, Niels, Kristian, Magnus, Elias, Otto Thorup, Nema, Emma* og en Datter, der døde 2 Aar gl. Kristian og Elias er bosiddende i Amerika.

Om Hjemlivet mellem Forældre og Børn giver Datteren Katrine et Indtryk i følgende smukke Verslinier:

Barndomshjemmet, du af alle Goder,
 var den bedste Plet for os paa Jord,
 der vi havde baade Far og Mor.

Børneflokken, som I fik i Eje,
 var jert Maal i Livet hver en Dag
 altid hjælpe os paa rette Veje,
 blev for jer den store Hjertesag.

Altid I det bedste for os vilde,
 I os lærte bede Fadervor.

Fader, Tak for alle Barneglæder,
 Minderne saa mange vælder frem,
 Mor og Far saa ofte med os leged,
 tit vi leged: »Kalde Kyllinger hjem«.

Moder sad med Smil paa Kind ved Rokken
 mens hun kaldte sine Kyllinger hjem,
 hen mod hende styrted hele Flokken,
 Far som Ræv fra Krogen kravled frem.

Juleaften var saa skøn derhjemme,
aldrig kan jeg glemme Stemme,
naar hun med os Juleaften sang.

Naar vi allesammen rundt om Bordet
smilende til hinanden saa,
Far tog Biblen frem og læste Ordet,
Ord om Jesus, som i Krybben laa.

Under Søren Fr. Ejerstid af Over Taarup gør det danske Landbrug stor Fremgang paa alle Omraader, ogsaa Over Taarup følger med i Udviklingen. Forbedringer baade i Stald og Mark gennemføres, og Ejendommen stiger i Værdi. I 1906 blev det gamle Stuehus fra 1815 afløst af et nyt, som opførtes paa samme Plads.

Senere sker der yderligere Frasalg af Jorder. I 1924 faar Sønnen Otto Thorup Matr. Nr. 2p, der bestaar af 3 Lodder, af Hjemgaardens.

Efter 49 Aars Ægteskab døde Abelone pludselig den 8. April 1932. Det var et haardt Slag for Søren Fr., der nu selv var bleven en gammel Mand, men endnu stærk og rørig, rask og livlig at tale med.

I 1932 og 1933 kom jeg i Brevveksling med Søren Fr. og i Marts 1933, da Søren Fr. sender mig en Del af de gamle Papirer, som er Grundlaget i denne Beretning, skriver han:

. . . »de (gamle Slægtsdokumenter) kan maaske give dig

Søren Frederiksen og Abelone.

Oplysning om vore udgangne Fædre, som har boet her i Lille Taarup og dyrket den Jord, som jeg nu har dyrket. Det er en lang Arbejdsdag, jeg har haft i Lille Taarup; jeg fik Gaarden i 1871 den første August og har altsaa været Ejer af den i næsten 62 Aar, men nu er jeg ogsaa snart træt af den. Det er bleven sagt, at jeg skulde være ældste Gaardejer i Fjends Herred«. Søren Fr. nærede ogsaa Interesse for sin Slægt; han spørger: »Kan du sige mig, hvorfra stammer Christen P. Østergaard, og hvor er hans Hustru fra; der staar noget om en Frederik, hvem er han, og hvor er han fra, jeg tror han er fra Aistrup«.

I Sommeren 1933 en solhed Dag besøgte jeg Søren Fr., det blev eneste Gang, jeg traf ham. Søren Fr. stod i Gaarden ved Brønden og vandede Hestene. Det krystalklare kolde Vand ledes i Ledning fra Gissum Kilde op over Bakkerne ind i Gaarden – en Foranstaltning, Søren F. havde bragt til Udførelse.

Søren Fr. fortalte mig flere Træk fra Lille Taarup. Han fortalte, at i gamle Dage mente man, der boede Bjergmandsfolk i Taastedhøj. Tæt ved denne Høj, gik Catrine Sørensdatter en Dag som lille Pige og vogtede Faar. Som hun allerbedst gaar, faar hun Øje paa en lille Mand med en bredskygget Hat paa Hovedet. Det var Bjergmanden i Taastedhøj.

Søren Fr. stillede mig ogsaa de Spørgsmaal, som han havde anført i sine Breve til mig. Men jeg kunde ikke besvare dem. Nu er de klarlagt i denne Beretning, men Søren Fr. døde inden jeg naaede saa langt.

I 1934 afstod Søren Fr. Fædrenegaarden til sin Søn Otto Thorup Frederiksen efter at denne først havde afhændet sit lille hyggelige Hjem fra 1924 paa Matr. Nr. 2p.

Over Taarup, der endnu har et Jordtillæggende paa 81 Tdr. Ld., købtes af Thorup Fr. for 23000 Kr. og nogen Aftægt. Købet omfattede Besætning, Avl m. m.

Kun et halvt Aars Tids forundtes det Søren Fr. at leve som forhenværende Gaardejer. Den 16. Maj 1935 afgik han ved Døden 83 Aar gammel. I Skive Folkeblad fandtes et Mindeord, hvoraf her anføres:

. . . . »En Mængde Mennesker var samlet i Torsdags i Hjemmet for at vise ham (Søren Fr.) den sidste Ære at følge ham til Graven. De mange smukke Blomster og Kranse vidnede om, at han havde mange Venner, hans yngste Søn Torup Frederiksen holdt en skøn Mindetale om sin Far og takkede ham for alle gode lyse Minder, som Børnene nu har at leve paa. Før han blev baaret ud af sit Hjem sang tre af Sønnens smaa Drenges Salmen: »Lover Herren, han er nær«. Efter Begravelsen takkede

Torup Frederiksen paa Familiens Vegne Følget og man sang:
»Herrens Venner ingen sinde«.

Søren Fr. blev stedt til Hvile paa Sparkjær Kirkegaard ved Siden af sin Hustru tæt Syd for Kirkebygningen. Ligesom hans Forældre er de sidste af Slægtsleddene af Over Taarups Indehavere, som stedtes til Hvile i Borris Kirkegaards gamle Gravjord, saaledes er Søren Fr. og Hustru de første af Generationen, der er stedt til Hvile i Sparkjær Kirkegaards friske Jord.

NAVNET FREDERIK OG DET GAMLE SØLVBÆGER

Det vil af det skildrede fremgaa, at Navnet Frederik og Frederikke er udbredt inden for Slægten i Over Taarup.

Den første, der bærer Navnet, er Frederich Hansen, født 1724, død 1771. Det er allerede nævnt, at hans Moder (antagelig) er Maren Frederichsdatter, død i Lille Taarup 1776, og med hende, der var Datter af Frederich Christensen og hjemmehørende i Agerskov, er Navnet Frederich bragt ind i Over Taarup. Ved Frederich og Sødskendes Daab træffes mange Personer ved Navnet Frederichsen eller Frederichsdatter. Frederich Hansens Børn bærer ogsaa Navnet Frederichsen eller Frederichsdatter.

Frederik Sørensen, født 1815, død 1878, er formodentlig opkaldt efter Frederich Hansen; hans Mormoder Ane Christensdatter, født i Aistrup 1737, død 1823, var jo gift 1. Gang med Frederich Hansen.

Saa kom Forordningen af 30. Maj 1828 og senere Rundskrivelsen af 8. August 1856 om at anlægge faste Slægtsnavne.

Med Søren Frederiksen bliver Navnet Frederiksen fast Slægtsnavn i Over Taarup. Som Fornavn er Frederik og Frederikke meget benyttet henholdsvis til Drengene og Piger lige op til vore Dage.

I Over Taarup fandtes tidligere et gammelt Sølvbæger. Dets Oprindelse er noget usikker, men det angives at stamme fra en Gaard »Komind« ved Højslev. Dette Bæger er særlig knyttet til Personer af Slægten ved Navnet Frederik eller Frederikke. Naar en Frederik skulde ud at fri, blev der lagt 6 Specier i Bægeret, som saa blev sat frem foran den udkaarne. Tog hun Bægeret, betød det Ja. Frederik Sørensen var, da han friede til Ane Catrine, ridende paa en Hest til Søndergaard og havde Sølvbægeret fyldt med Rigsdalere med.

Bægeret overgik efter Frederik Sørensens Død til Datteren Frederikke, gift med Laust Thomsen, Ajstrup. En Datter af Frederikke er nu Bægerets Ejer.

Søborg 1851—1915

Det er allerede nævnt, at Hans Sørensen holder Bryllup den 18. November 1851 med Ane Malene Laustdatter af Søndergaard i Gammelstrup. Hans er som forannævnt født 1819. Ane Malene, der er Laust Søndergaards yngste Datter, er hjemmedøbt den 14. Juni 1821. Faddere ved hendes Daab er: Johan og Anders Søndergaard, H. Jensen og L. Annex og »Pigen«. Ja, saaledes staar det i den gl. Kirkebog. Forloverne ved deres Bryllup er: Gaardmand Frederik S. af Lille Taarup og hendes Broder i Hjemgaarden Niels Laursen.

Det er endvidere nævnt, at de af Frederik S. køber en Del af Over Taarups Jorder, som faar Matr. Nr. 2 b, og som ansættes i Hartkorn 4 Skp. 3 Fdk. 1½ Alb. Hans Sørensen skal herfor svare sin Stedmoder Mette Marie Pedersd. i Aftægt ½ Tdr. Rug aarlig, som ved hendes Død bortfalder 1855.

Hans Sørensen har faaet Arveparterne: efter sin Moder Catrine 50 Rbd., efter sin Fader 50 Rbd. og efter sin Søster Ane 17 Rbd. Arven efter sin Søster udbetales ham 1840 og Arven efter sine Forældre kvitterer han for den 15. December 1849. Ane Malene har ligesom sin Søster Ane Catrine faaet 200 Rbd. Sølvhjemmefra. Endvidere faar hun hjemmefra frit Bryllup, en Sengs Klæder, en Dragkiste samt en Ko og to Faar, for hvilke Naturalier Hans Sørensen kvitterer den 6. December 1851. Dokumentet med hans Underskrift findes opbevaret i Østergaard i Gammelstrup.

Saa har de for begges samlede Arveparter faaet opbygget Hjemmet og sat Besætning ind. Bygningerne kom til at ligge paa Skrænten mod Fusager Enge, hvorfra er herlig Udsigt over disse og den nærliggende Bredsgaard Sø. Gaarden hedder i vore Dage »Søborg«, Navnet har den formodentlig efter Bredsgaard Sø.

Saa vidt det kan skønnes af det gamle Matrikulkort, har en Tredjedel af Arealet ved Overdragelsen været opdyrket, Resten Hede, som efterhaanden er bleven opdyrket.

Hans og Ane Malene har Børnene:

Ane Catrine, født 24. Marts 1854, bor i Almind, gift.

Søren Hansen, født 11. April 1858. Rejste som ung til Australien; blev gift der. Han var hjemme for nogle Aar siden.

Laust Hansen, født 12. Marts 1860, gift med *Dorthea*, boede i Ravnstrup, død. Tre af hans Børn *Magnus*, *Mathilde* og *Anton* rejste med Søren Hansen til Australien.

Hans S. døde tidlig, 3. April 1864, kun 45 Aar gl.; det var »Tæring«, som slog ham ned.

Ane Malene sad ikke Enke længe. Aaret efter blev hun 24. Januar 1865 viet til Veteran fra 1864 *Mads Pedersen*, født i Rosgaard i Mønsted 30. Januar 1837.

Han er 28 Aar og hun 43½. Forloverne ere Frederik S. og Jacob Andersen af Rosgaard.

De har Sønnen *Hans Madsen Pedersen*, født 13. Maj 1867.

Det er Mads Pedersen, som 1868 sælger Engparcellen Matr. Nr. 2 c til Frederik S., men senere 1882 køber den sydligste Spids af Matr. Nr. 2 a, et Areal, som faar Matr. 2 h. Se nævnt foran.

Mads Pedersen afstaar tidlig Gaarden til Sønnen. Efter Folketællingslisterne har Hans Madsen Pedersen Hjemmet 1890, han var da 23 Aar og gift med *Marie Nielsine Christensen* fra Daugbjerg, 21 Aar. Mads Pedersen, der da kun var 53 Aar, og Ane Malene er i Aftægt hos Sønnen. Katrine Frederiksen fortæller:

»Mads Taarup og Ane Malene fik indrettet Aftægtsstue i Østerhuset. Stuens Vægge var kalket blaarøde og Møblerne bestod af en Seng, Dragkiste, Bord, 2 Stole og en Trælænestol, hvor Malene altid sad med Rokken foran sig. Jeg syntes, hun var den pæneste Kone, jeg nogensinde har set. Malene havde daarligt Ben, som stadig skulde smøres ind i Salve og svøbes. Mor maatte give hende Løfte om Salve, Svøbeliste og Kniv med i Kisten, naar hun var død. Og det skete. Mads hjalp til i Gaarden hos Søn og Svigerdatter. Han var en gemytlig Mand, der tit lavede Løjer til stor Morskab for sine Omgivelser. Desuden var han en vældig Jæger og havde en Bøsse, som var hans Stolthed«.

Taastedhøj.
Søborg i Baggrunden.

Ane Malene døde 2. Juni 1904, 83 Aar gl. og Mads Pedersen døde 15. Marts 1913, 76 Aar gl.

Hans M. Pedersen og Marie har Børnene *Kristian, Otto* og *Søren*. De rejste alle tre til Australien til Søren Hansen; de har det godt. Desuden er der Døtrene *Anna* og *Magda*.

Søborgs Areal udvidedes yderligere gennem Aarene ved Jordindkøb. Henrik Nielsens Ejendom, Matr. Nr. 2 i, blev saaledes købt, hvorefter Huset blev revet ned, og Jorden lagt til Søborg. Endvidere er en Del Enge fra Fusager Gaarde kommet til, og Arealet omfatter nu 70 Tdr. Land. Gaardens Bygninger udgør et firelænget Komplex med Stuehuset liggende mod Øst tæt ud til Skrænten mod Engene, hvorfra haves den herligste Udsigt.

I Aaret 1915 sælger Hans Madsen Pedersen Søborg, der nu ikke mere er i Slægtens Eje. Hans afgaar ved Døden 1928, og hans Hustru lever i Randers.

SKOVEN I LILLE TAARUP

I Beretningen er gentagende Gange omtalt Skoven i Lille Taarup.

I Matrikulen 1662 anføres:

Skou til denne Gaard, naar fuld Olden er, thiil 12 Svins Olden, $\frac{1}{2}$ Tdr. Hartkorn.

Og i Markbogen af 1682–83 og Modelbogen 1686 udtales der:

Taarup Schou bestaar af Bøg, mesten delen topfalden og forhuggen, eragtes at kunne føde, naar fuld Olden er, 18 Svin, heraf beregnet $\frac{1}{3} = 6$ Svin = 2 Skp. Skovskyld, der forhøjedes med 2 Alb.

Foruden at give Ved til forskelligt Brug, havde Skovene stor Betydning for Svineopdræt i de Tider. Det varede ganske vist et helt Aar at faa Grisene op paa Størelse med »en god Kat« og det tog 3 Aar at frembringe et fuldvoksent Svin. For den moderne Landmand, der i Løbet af 6 Maaneder ser sine Grise vokse op til slagtefærdige Svin, synes denne Svineopdræt latterlig. — Skovene skyldsattes i de Tider ikke efter Træhugsten, men efter det Antal Svin, de kunde føde.

I 1662 anslaaes Skoven i Lille Taarup til 12 Svins Olden, det vil sige, at Udbyttet af Bøgefrugterne — Bøgeolden — er saa stor, at der kunde fødes 12 Svin aarlig deraf. Skovskylden ansættes til $\frac{1}{2}$ Tdr. Men Skoven, som er Bøg, er, det fremgaar tydelig nok af Modelbogen, i Tilbagegang, og 1688 nedsættes Skovskylden til 2 Skp. 2 Alb.

Men gennem det 18. Aarhundrede er Skoven yderligere i Forfald.

Peder Friis, der som foran nævnt var Ejer af Lundgaard 1763–1793, skriver: »2de Bønder (i Lille Torup) de skatter og betaler af Skovskuld, men Spor eller Kjendetegn til Skouw af ringeste Quist, Gren eller Træstub har ikke været at se eller finde udi

Bøgetræer, Rester af den gamle Skov.

tvende Mænds Tids, ja, længere«. Skoven er altsaa nu væk og det harmer Peder Friis, at der skal skattes af Skoven, som ikke er mere. (Skivebogen 12. Bd. 1920, S. 144).

I Hartkornspecifikationen af 1788 er der tillagt baade Christen P. Østergaard og Chr. Røgaard hver i Skovskuld 1 Skp. 1 Alb., der Følge med i Købet 1796, men i Skøderne og andre Dokumenter omkring 1837–38 nævnes Skovskulden dog ikke.

I Sogneprotokollen er Skovskulden indført og den bortfalder først helt ved det nye Hartkorns Indførelse 1844.

Hvor har Skoven ligget?

Paa Matrikulskortet fra Beg. af det 19. Aarhundrede findes angivet en Lokalitet, der kaldes Bøgeholm; den ligger helt oppe i Lille Taarups Jorders sydlige Spids, og her har vel nok paa den Tid, da Opmaalingen fandt Sted, været Bøgerester.

I Efteraaret 1936 opsøgte vi de sidste Rester af Lille Taarup Skov. Paa Bakkeskraaningerne mod Fusager Enge finder vi mellem Hvidgranerne, plantet af Søren Fr., lige umiddelbar nord for Søborg, 6 Bøgetræer i busket og flerstammet Form, ca. 8–10 m høje, og syd for Søborg en enlig 4–5 m høj Bøgebusk. Endvidere findes der Kaprifolier, Alm, Røn, Hindbær, Hyld og andre Ruderatplanter fra Skovtiden.

Disse Bøgetræer er altsaa Rester af den før saa stolte Skov, der 1662 ansloges til at kunne føde 12 Svin aarlig.

Det vil være rimeligt for den nutidige Slægt og Efterslægten at hæge om disse Træer, der er Efterkommere af de gamle Bøge,

som et Minde om den gamle Skov. Og inden de nuværende Træer gaar til Grunde bør indsamles Frø til ny Opvækst for Bevaring af de gamle Taarupbøge i ny Generation.

GISSUM KILDE

Ved Foden af stejle Skrænter mod Engene ligger nordøst for Over Taarup Gissum Kilde, som er et Væld eller Vand, der bryder op af Jorden. Meddelelsen til Forfatt. skriver, at den vistnok er den anden største af sin Art her i Landet. Kilden findes ogsaa anført paa Generalstabskortet, hvor der staar Gissum. Gennem Aarhundreder er denne Kildes klare Vand løbet op af Jorden, Vinter og Sommer, med uforandret Kraft. Vandet i den har altid samme Temperatur, det føles kølig om Sommeren, og om Vinteren er det ikke selv i den haardeste Frost dækket af Is, og saa kommer Vildænderne hertil, naar Isen ellers lægger sig over Søer og Damme.

Kilden har lægende Kraft, men har dog aldrig været søgt af de omkringboende. Slægten i Over Taarup har dog tyet til den.

Meddelelsen skriver, at naar han om Sommeren kommer i Nærheden af Kilden, kan han ikke lade være med »at tage nogle Drag af det dejlige, kølige Vand«.

Og man kan ogsaa føre Bevis for dens lægende Virkning. Bager H. P. N. i Sparkjær var engang meget syg og opgivet som uhelbredelig af Lægerne. Han fik saa en Drik Vand (eller flere) fra Gissum Kilde, og han kom sig og lever endnu den Dag i Dag i bedste Velgaaende og er nu omkring 80 Aar gl.

Naar Frederik Sørensens Børn var paa Besøg i Fædrengaarden, var det Skik og Brug, at de skulde aflægge Gissum Kilde et Besøg. Mette Marie, Ib Mathiesens Hustru i Romlund, havde daarlige Øjne, som hun badede i Kildens Vand, »det klarer saadan«, sagde hun. Da Laust Frederiksen i Amerika paa sine gamle Dage var syg, skrev han hjem: »havde jeg endda haft noget af Gissum Kildes Vand«. Ogsaa Søren Frederiksen forlangte inden sin Død noget at drikke deraf.

Ja, Lægedom og friske Kræfter er der at hente i Gissum Kildes krystalklare Vand. Maa blot kommende Slægter holde den i Ære.

I Mindet om den gamle Kilde skriver Katrine Frederiksen:

Ned i Engen vi saa gerne vilde,
gennem Færdal styred vi vor Gang,
hurtig løb vi om til Gissom Kilde,
saa hvor Vandet op af Jorden sprang.

Ja, du kære gamle Gisom Kilde,
paa din Skrænt vi sad saa mangen Gang,
hørte paa hvor voldsomt Vandet springe,
klukkende bestandig samme Sang.

Thorup Frederiksen ved Gissum Kilde.

Over Taarup 1934—1937

Ejere og Købesumme gennem Tiderne

Straks efter Overtagelsen af Fædrenegaarden gaar Thorup Fr. i Gang med Ombygning af nyt Østerhus og Lade, der begge var gamle Bygninger. Paa Ladens Gavl er anført Opførelsesaaret 1935 for disse to Bygninger. Gaarden fremtræder nu som en smuk firelænget Gaard med ligesom i 1815 Laden i Syd og Stuehuset, der er uforandret fra 1906, i Nord med tilstødende Have. Otto Thorup Fr. er gift med *Johanne Kristensen Faurholdt* fra Ørum.

Der skal i denne Beretning om Lille Taarup lyde en Tak til Thorup Fr. og Hustru, at de slap deres lille hyggelige og velindrettede Hjem, hvor de var godt i Gang, og ikke veg tilbage for Besværet ved at overtage den langt større Gaard og paatage sig det brydsomme Arbejde med Fornyelsen.

En ny Generation vokser nu op i den gamle Slægtsgaard, der for den menneskelige Beregning foreløbig da og maaske for lange Tider er sikret for den Familie, som har siddet inde med den lige siden 1680, i alle Tilfælde fra 1713.

Ejerne (Brugerne) i denne Periode gengives summarisk:

Peder Christensen 1680–1702, hans Enke indtil.....	1713
Hans Pedersen, Søn af foregaaende, g. m. Maren Frederichsdatter, indtil.....	1751
Frederich Hansen, Søn af foreg., g. m. Anne Christensdatter af Aistrup, indtil	1771
Christen Pedersen af Neder Taarup, g. m. Friderich Hansens Enke, indtil.....	1803
Søren Jensen, Svingersøn af sidstnævnte, g. m. 1. Catrine Christensdatter, 2. Mette Marie Pedersdatter, indtil.....	1837
Mette Marie Pedersdatter, Søren Jensens Enke, indtil....	1838
Frederik Sørensen, Søn af Søren Jensens første Ægteskab, g. m. Ane Catrine Laustdatter af Søndergaard, indtil....	1871
Søren Frederiksen, Søn af foregaaende, g. m. Abelone Nielsen af Mosegaard, indtil.....	1934
O. Thorup Frederiksen, Søn af foregaaende, g. m. Johanne K. Faurholdt af Ørum, fra.....	1934

Overtagelsespriserne vare:

1666. Beregnet efter Prisen pr. Td. Hartk. á 50 Rdl. for begge Halvgaarde 258 Rdl.

1796. Chr Pedersen Østergaards Skøde 720 Rdl.

1805. Søren Jensens Skøde, 700 Rdl. + Aftægt.

1823. Skifte efter Catrine Christensdatter, Kreaturer, Ind- og Udbo med Avl 232 Rdl. og Stervbogaarden med Bygninger og Hartkorn 400 Rdl., ialt 632 Rdl.

1837. Skifte efter Søren Jensen, Kreaturer, Ud- og Indbo 299 Rdl., Gaarden med Hartkorn 600 Rdl., ialt 899 Rdl.

1838. Frederik Sørensens Skøde 400 Rdl. + Aftægt.

1871. Søren Frederiksens Skøde 3436 Rdl. inclusive Aftægt.

1934. Thorup Frederiksens Skøde 23000 Kr. og nogen Aftægt.

Slægtled efter Slægtled er nu skildret: Fødsel, Bryllup, Begravelse og Ejerskifte. Hvorledes Mand, Hustru og Børn har levet sammen inden Døre, i Udhusene og Markerne, i de mange daglige Begivenheder, der i væsentlig Grad bidrager til at give Livet Indhold, kunde ikke berøres i disse Linier.

Men det er bleven fortalt mig, at Slægten, gennem Tiderne har været velagtede og ansete, livlige og brave at komme i Berøring med. Guds frygt har været raadende inden for Over Taarups Enemærker.

Udsigt over Lille Taarup

Inden vi slutter denne Beretning, kaster vi et Blik ud over det nutidige Lille Taarup. Vejen derop udgaar fra Landevejen Stoholm—Viborg. Vognenes Slid har gennem Tiderne i de sandede Jorder afsat dybe Spor, ja enkelte Steder skærer Vejen saa dybt ned, at den faar Karakter af Hulvej.

Paa vor Vej træffer vi først paa det gamle Bosteds Plads den anseelige Gaard Neder Taarup, hvis nuværende Ejer er *Peter Lynderup Mortensen* af Hald, Højslev. Nord for den ligger Dammen, der nu som tidligere tjener som Vandingssted for Kreaturer. Neder Taarup er den af disse to Halvgaarde, hvis Marker som indtil vore Dage er bedst bevaret ubeskaaret, kun den mindre Ejendom æ Staag Bak og andre mindre Jordstykker er frasolgt. Bred og anseelig ligger Bygningerne oven for Dammen i Læ af høje Bakker mod Vest.

Vi vandrer videre mod Syd til Over Taarup. Den ligger højt mellem Bakkerne, ligesom sunken lidt ned mellem Bakketoppene for at komme i Læ for barske Vinde. Af denne Gaards Jorder er som fortalt udskaaet brede Stykker, Søborg, Matr. Nr. 2b og Matr. Nr. 2p og flere, men endnu er den en anseelig Gaard med røde solide Bygninger, stærk til at kunne gaa kommande Tider i Møde.

De to Halvgaarde er gennem Tiderne gaet betydelig fremad baade i økonomisk Henseende og i Folketal.

Vi drager en Sammenligning mellem Tiden, da Præsten i Ørum maatte tage ud for at skrive Folk og Fæ i Mandtal og Nutiden.

Det dyrkede Areal udgjorde da 106 Tdr. Ld. (58,5 ha). Nu er saa godt som hele Lille Taarups Jorder ialt 342,1 Tdr. Ld. (188,7 ha) med Undtagelse af nogle stejle Skrænter opdyrket.

Kreaturantallet var:

1687 i begge Halvgaarde: 4 Heste, 4 Køer, 2 Ungnød, 13 Faar og 2 Svin.

1823 i Over Taarup: 3 Heste, 2 Plovstude, 5 Ungkreaturer, 5 Køer, 25 Faar og 15 Lam. I Neder Taarup har formodentlig været det samme Antal Kreaturer.

1935 i samtlige Ejendomme: 22 Heste, 61 Køer, 80 Ungkvæg, 90 Svin og 7 Faar.

Antal Hjem og Personer:

1787:	2 Familier	og	12 Personer	
1801:	3	»	≈ 16	»
1860:	4	»	≈ 30	»
1880:	7	»	≈ 41	»
1935:	6	»	≈ 31	»

Af Kreaturstatistikken fremgaar tydelig nok den materielle Fremgang. Koernes Antal er i 1935 15 Gange større end i 1687.

Om end Jorderne i Lille Taarup er magre, de blev i 1682 sat i Takst »allerværst«, og Peder Friis skriver 1770 »middelmaadig Sand, stenet og bakket«, saa er Markene dog i god Kultur, Sæden bliver ikke lang, men giver i gunstige Somre et godt Udbytte og dens Brugere har forstaaet, at faa deres Behov til Livets Ophold ud af den.

Vi gaar op paa Taastedhøj. Vid og herlig Udsigt er her mod Nord og Øst. Neden for Skrænterne ligger Lille Taarup og Fusager Enge og paa den anden Side, hvor Jordsmonnet atter hæver sig, ligger Ravnstrup By med stejle Bakker op mod Romslund, længere ude Stik mod Nord ses Kvols og Vorde Bakker og mod Vest ses Tagrygge af Fusager Gaarde.

Skønt og ejendommeligt er her paa Lille Taarups Jorder.

Borris gamle Kirke, nedrevet 1905.

Slægt efter Slægt fra Sognet ogsaa fra Lille Taarup blev her døbt, viiede og sluttelig sænket paa Kirkegaarden, naar deres Livs Lys var udslukket.

Kilder.

Rigsarkivet: Matriklen 1662, 1664 og 1682–84. Ekstrakt-*Jordebøger* over jyske Sædegaarde 1682–1702. Ekstraord.-*Skatters Regnskaber* 1680–1714. Reglementer, Efterretninger og Foreninger om Hoveri 1769–1791. Hartkorns-*Specifikationer* 1778 og 1788. Folketællingslister. Tiendekommissionens Protokoller 1811 til 1861.

Landsarkivet: Kirkebøgerne. Landstingets og senere Fjends-*Nørlyngs Herreders Skøde- og Pantebøger*. Amtsstue-*Jordebøger* 1758–1802. Lundgaards Skifteprotokol 1778–1805. Viborg Bispegods Skifte- og Fæsteprotokoller.

Matrikulsvæsenets Arkiv: Beregningsprotokol. Udskiftnings- og Matrikulskort.

Endvidere: Dokumenter i Over Taarup og Østergaard i Gam-*melstrup*. Breve i Slægtens Eje. Kronens Skøder 2. Bind. Kgl. Forordning 1760–1825.

Rettelser.

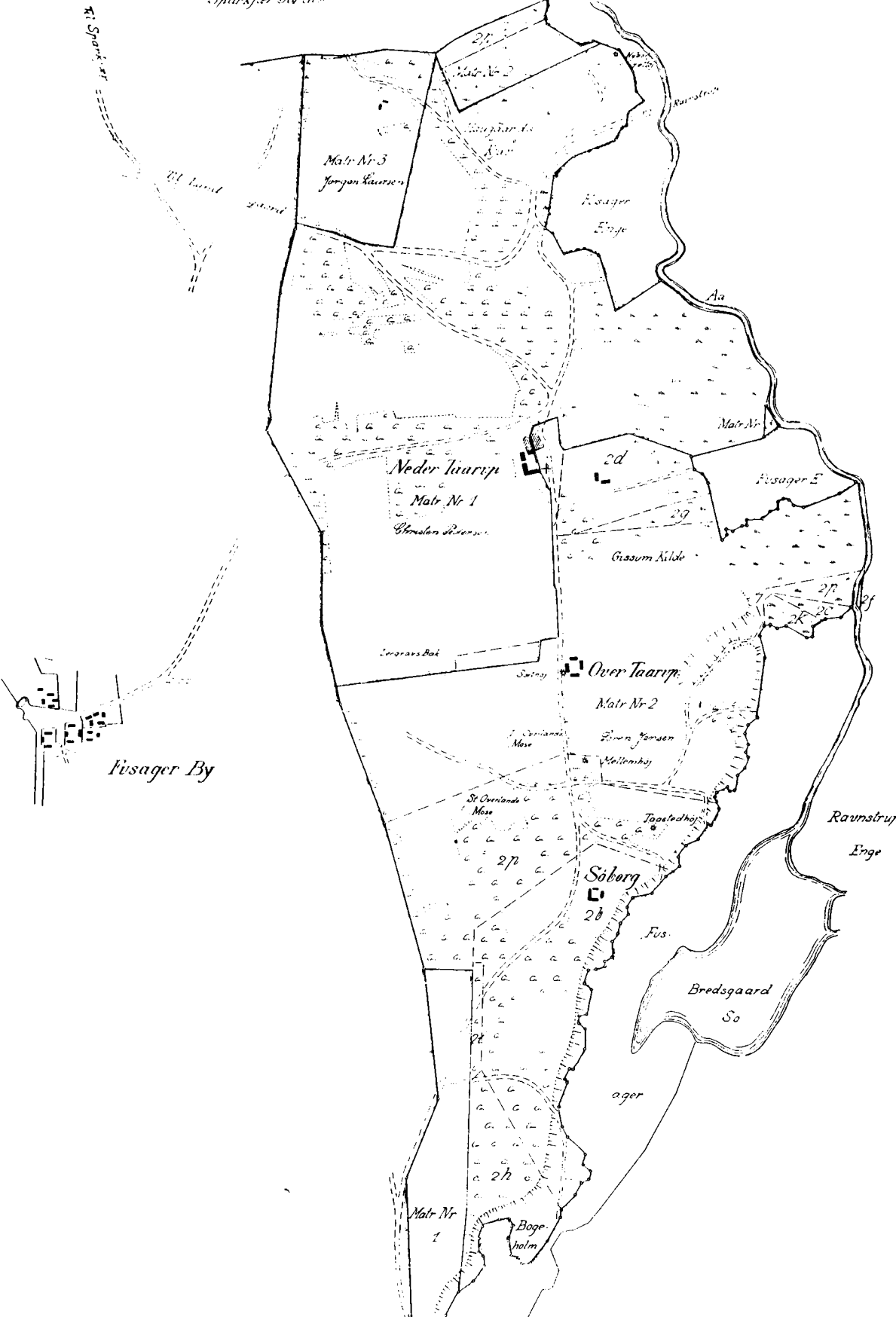
Side 10, Linie 24: Lispd., læs 1 Lispd.

» 18, » 15: 1776, » 1771.

» 24, » 3: Lundgaard, med, læs Lundgaard med.

» 49, » 33: Pant, læs Pantet.

» 53, » 1: (rejste til Amerika) udgaar.

Ki Spøttrup
 21. land

Fisager By

Matr. Nr. 3
 Jørgen Laurson

Neder Taarup
 Matr. Nr. 1
 Christian Petersen

Fisager
 Enge

2d

Cassum Kilde

Over Taarup

Matr. Nr. 2

Linn Petersen
 Mettenhøj

Søborg
 2b

Bredsgaard
 So

Matr. Nr. 1

Bogeholm

Raunstrup
 Enge

ager

Fis.

Fis.